

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDE ÖĞRENİM GÖREN
ROMAN ÖĞRENCİLERDE BENLİK SAYGISI,
ALGILANAN SOSYAL DESTEK VE
SOSYAL BECERİLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KAYAL

**Enstitü Anabilim Dalı :Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı :Psikoloji**

Tez Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ASLAN

HAZİRAN-2018

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

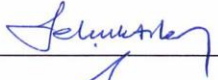

İLKÖĞRETİM DÜZEYİNDE ÖĞRENİM GÖREN ROMAN
ÖĞRENCİLERDE BENLİK SAYGISI, ALGILANAN
SOSYAL DESTEK VE SOSYAL BECERİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve KAYAL

Enstitü Anabilimdalı Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 21.06.2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Aslan	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Efvanî Cicealr	Basarılı	
Dr. Öğr. Üyesi Feri Cehyeh	Basarılı	

BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İlköğretim Düzeyinde Öğrenim Gören Roman Öğrencilerde Benlik Saygısı, Algılanan Sosyal Destek ve Sosyal Beceriler” adlı çalışmamda bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Merve KAYAL

21.06.2018

ÖNSÖZ

Tez çalışmamda bana yol gösteren, tezimin her aşamasını en ince ayrıntısına kadar büyük bir sabır ve titizlikle takip eden sevgili danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ASLAN'a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Bütün süreç boyunca tezimi sahiplenerek tüm benliğiyle her anlamda yanımda olan, bana her türlü sosyal desteği veren babam Rıdvan KAYAL'a sonsuz teşekkürlerimi bir borç bilirim. Son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim anneme ve aileme şükranlarımı sunarım.

Merve KAYAL

21.06.2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
TABLO LİSTESİ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	9
---	----------

1.1. Benlik Saygısı	9
---------------------------	---

1.1.1. Benlik Kavramı	10
-----------------------------	----

1.1.2. Benlik Saygısı Kavramı	11
-------------------------------------	----

1.1.3. Benlik Kavramını ve Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler.....	13
---	----

1.1.4. Kuramsal Çerçeve	15
-------------------------------	----

1.2. Sosyal Destek	17
--------------------------	----

1.2.1. Sosyal Destek Kaynakları	19
---------------------------------------	----

1.2.2. Aileden Algılanan Sosyal Destek	20
--	----

1.2.3. Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	22
---	----

1.2.4. Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek	23
--	----

1.2.5. Sosyal Destek Kuramsal Çerçeve	24
---	----

1.3. Sosyal Beceri.....	24
-------------------------	----

1.3.1. Sosyal Beceri Kavramı.....	26
-----------------------------------	----

1.3.2. Sosyal Beceri Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Alan Araştırmaları.....	29
---	----

BÖLÜM 2:YÖNTEM	32
-----------------------------	-----------

2.1.Araştırma Modeli	32
----------------------------	----

2.2.Evren ve Örneklem	32
-----------------------------	----

2.3.Veriler Toplama Araçları	32
------------------------------------	----

2.3.1.Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri	32
--	----

2.3.2.Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	34
--	----

2.3.3.Sosyal Beceri Ölçeği.....	35
---------------------------------	----

2.3.4.Kişisel Bilgi Formu	36
---------------------------------	----

2.4.Verilerin Toplanması ve Analizi.....	36
2.4.1.Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri	37
2.4.2.Grubun Normallik Dağılımı.....	37
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	38
3.1.Katılımcılara Ait Betimleyici İstatistikler	38
3.2.Hipotezlerin Sınanması	39
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
KAYNAKÇA	66
EKLER.....	73
EK-1 Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri.....	73
EK-2 Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	76
EK-3 Sosyal Beceri Ölçeği.....	78
EK-4 Kişisel Bilgi Formu.....	79
EK-5 Özgeçmiş	80
EK-6 İzinler.....	82

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri Sonuçları.....	37
Tablo 2: Demografik Değişkenler ile Bağımlı Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi	40
Tablo 3: Bağımlı Değişkenler ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 4: Bağımlı Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları.....	47
Tablo 5: Cinsiyet Bakımından Bağımlı Değişkenler Arası Karşılaştırma	48
Tablo 6: Ana ve Babası Birlikte Yaşayanlarla Anne ve Babası Ayrı Yaşayanların Bağımlı Değişken Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılma Sonuçları.....	49
Tablo 7: Annesi Bir İşte Çalışanlarla Annesi Bir İşte Çalışmayanların Bağımlı Değişken Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılma Sonuçları.....	51
Tablo 8: Okul Dışında Çalışan ve Okul Dışında Çalışmayan Öğrencilerin Bağımlı Değişken Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılma Sonuçları	52
Tablo 9: Ele Alınan Demografik Değişkenlerin Benlik Saygısını Yordamasına İlişkin Regresyon Çözümlemesi.....	54

Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: İlköğretim Düzeyinde Öğrenim Gören Roman Öğrencilerde Benlik Saygısı, Algılanan Sosyal Destek ve Sosyal Beceriler

Tezin Yazarı: Merve KAYAL **Danışman:** Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ASLAN

Kabul Tarihi: 21.06.2018 **Sayfa Sayısı:** v (ön kısım) + 72 (tez) + 6(ek)

Anabilimdalı: Psikoloji **Bilimdalı:** Psikoloji

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 3-8. sınıflarında öğrenim gören Roman öğrencilerde benlik saygısı, algılanan sosyal destek (aileden algılanan sosyal destek, öğretmenlerinden algılanan sosyal destek, arkadaşlarından algılanan sosyal destek) ve sosyal beceriler arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda algılanan sosyal destek ile sosyal beceri düzeyinin benlik saygısını yordayıp yordamadığı araştırılmıştır. Ayrıca ele alınan demografik değişkenlerle bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiş, cinsiyet bakımından bağımlı değişken düzeyleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmaya İstanbul İli, Şişli İlçesi Kuştepe Mahallesiinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Roman ailelerinin 3.-8. sınıflarına devam eden öğrencilerinden 109 kız, 102 erkek olmak üzere toplam 211 öğrenci katılmıştır. Veri toplama araçları olarak Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen Benlik Saygısı Envanteri, Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek ölçeği, Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Ölçeği ile araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Araştırma verileri SPSS 24.00 paket programı ile analiz edilmiştir. Demografik değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Sperman's Korelasyon Katsayısı, gruplar arası karşılaştırmada ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Araştırma verilerine bağlı olarak Roman çocukların algıladıkları sosyal destek ve sosyal beceri puanlarının benlik saygısı düzeylerini anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin benlik saygısı, algıladıkları sosyal destek ve sosyal beceri düzeyi bakımından farklılaşmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Benlik, Benlik Saygısı, Sosyal Destek, Sosyal Beceriler

Nişantaşı Univercity, Institute of Social Sciences Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: Self Esteem, Perceived Social Support And Social Skills In Roma Children Undergoing Education in The Elementry

Author: Merve KAYAL **Supervisor:** Assit. Prof. Selçuk ASLAN

Date: 21 June 2018 **Nu. of pages:** v (pre text) + 72 (main body)+6 (App.)

Department: Psygology **Subfield:** Psygology

The purpose of this research is to analyze the relationship between self esteem, perceived social support (from family, friends and teachers) and social skills of Gypsy students attending elementry (3.-4.) and secondary (5-6-7-8.) school. In line with this purpose, whether self esteem can be predicted using perceived social support and social skills was researched. Whether self esteem can be predicted using perceived social support and social skills was reserched. Moreover, the relationship between the demographic variables at hand and self esteem, perceived social support and social skills were analyzed, and whether there was a difference between the leves of devolepment variables levels with regards to gender was researched.

A total of 211 students consisting of 108 girls and 103 boys attending 3rd to 8th grades from Gypsy families fort he 2016-2017 academic year from Kuştepe neighborhood of şişli distinct of İstanbul were involved in the research. The date collection tools used were the "Self Esteem Inventroy " developed by Coopersmith (1967), "Perceived Social Support Scale" developed by Yıldırım (1997), "Social Skills Scale" developed by Kocayörük (2000) and the "Personel Information Form" used by the researcher in connection with the research data.

In accordance with the research data, it has been found the social support and social skills points that the Roma children perceive, predict the level of self esteem in a meaningful way. No difference was found between girls students and boy students in the level of self esteem, perceived social support and social skills.

Keywords: Self respect, Self esteem, Social support, Social skills

GİRİŞ

Çağımızdaki gelişmiş ülkelerin en belirgin özelliğinin; sosyal, siyasal, kültürel ve dini farklılıkları bulunan ve bir arada yaşayan vatandaşları arasında ayırım yapmaksızın verdiği eğitim, sağlık, ekonomik hizmetlerinde fırsat eşitliği yaratarak uluslararası alanda kabul görmüş hukuk normlarını uygulayan açık toplumlar olduğu bilinmektedir.

Toplumsal yapılarda sosyalleşme; yaşanılan bölgenin kültür vasıflarına göre çeşitlilik göstermektedir. Bu farklılıklar sadece devletlerarasında olmadığı gibi aynı devletin farklı bölgelerinde de görülmektedir. Köy ve beldelerde veya şehirlerin çeşitli mahalle ve semtlerinde yerleşik kişilerin kendilerine özgü örf, adet, gelenek ve göreneklerin ortaya çıkardığı bir alt kültürleri bulunmaktadır (Köknel, 1996:330). Türk sosyal ve siyasal yaşamında da çeşitli kültürel özellikleri taşıyan insan topluluklarının barındığı görülmektedir. Milli sınırlar içerisindeki bu sosyo-kültürel birimlerden bir tanesi de kendisini Roman olarak hisseden vatandaşların oluşturduğu alt kültür grubudur. Ülkemizde ağırlıklı olarak Marmara Bölgesinde yaşamını sürdüren kendilerini Roman hisseden vatandaşlarımız Türkiye Cumhuriyeti Devletine bağlı, birinci sınıf birey olarak hizmet almaktadırlar.

Kültürlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasında toplumsallaşma oldukça önemlidir. Toplumlar çocuk büyütme ve eğitime yöntemleriyle kültürünü genç kuşağa aşırlar. Sonucunda çocuk büyütme kültürünün en mühim parçası olarak düşünülebilir (Kağıtçıbaşı, 1988). Dünyanın neresinde olursa olsun kültürler kendine özel belirgin değerleri içerirler. Her kültürün tutum ve davranış üzerindeki etkileri farklıdır. Bu çocuk eğitimi ve aile arasındaki etkileşimin çizgilerinin ana kaynağıdır. Kültür sosyalleşmenin sonucunda, kişiliğin ilerlemesinde ve kabul edilebilir seviyeye gelmesinde katkı sağlayacağı gibi bireyin birçok kabiliyetinin ortaya çıkmasında da yardımcı olmaktadır. Bu süreçte ana-babalar sosyalleşmenin ilk kaynaklarıdır. Çocuklar daha sonraki çağlarında akranları, okul, öğretmen, medya gibi diğer kaynaklar aracılığıyla da sosyalleşmelerini sürdürürler (Morgan, 2006).

Çocuğun hayatını sürdürdüğü sosyal çevre, barınma, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi kendi hakkında bir takım işaretler verir. Şehirlerin maddi geliri yüksek ailelerin yaşadığı bir semtte ikamet edenlerle, düşük gelirli mahallede oturan insanların kendilerine özgü değişik modelleri özümsemeleri gayet normal bir tutumdur. Kişinin toplumsal iletişimleri genellikle aidiyeti bulunduğu etnik grup ya da sosyal sınıfının etkisi altında kalır. Sonucunda kişi yaşamının büyük bir bölümünde dünyaya geldiği sosyal çevrenin kültür baskısının içerisinde yaşamını sürdürmeye devam eder (Baymur, 1994: 275).

İstanbul İli, Şişli İlçesi, Kuştepe Mahallesiinde yaşayan kendilerini Roman olarak hisseden vatandaşlarımızın; yaşam tarzları, gelenek ve göreneklerinin kendilerine özgü olduğu görülmektedir. Bunun yanında çevre ve barınma şartlarının elverişsizliği, eğitim ve gelir düzeylerinin düşük olduğu, gecekondü bölgelerinde sağlıksız şartlarda hayat mücadelesi verdikleri, genelde bu ailelerin işportacılık, müzisyenlik, oto yıkama, çiçek ve seyyar satıcılık ve çiçek satıcılığı gibi işlerde günübirlik çalıştıkları bilinmektedir Bu grupta nitelikli ve eğitimi, kalifiye işgücü elemanının çok az olduğu dolayısıyla; hayata çabuk tutunabilme, hızlı ve kolay para kazanma kaygısı yaşadıkları ve bu yönde becerilerini geliştirme çabası içinde oldukları bilinmektedir. Kendilerini toplumun dışladığını algıladıkları, daha çok aralarında dayanışma içinde buldukları kanun ve kurallara uymada sorun yaşadıkları gözlenmektedir.

Kendisini Roman olarak hisseden aileler ve çocukları, şehirlerin kenar mahallelerinde elverişsiz şartlarda hayatlarını devam ettirmekte, aynı kültürde bir arada kapalı toplum olarak yaşamakta, ekonomik, sosyal, siyasal ve eğitim olanaklarından yeterli seviyede yararlanamamaktadırlar. Gençlerin  st düzeyli bir amacı olmadığı gibi çocuklara sosyal çevrede rol model olabilecek örnek kişilerin olmaması nedeniyle eğitimi ve okulu önemsemedikleri, ekonomik yetersizliklerden dolayı çocukların çalışarak aile b t çelerine belirli katkıda bulunduğunu gelecek kaygılarının az olduğu, ailelerin baskın kültürünün çocuğa birebir aktarıldığı, günübirlik keyifli şekilde yaşayan kendilerine has bir toplum oldukları genel kabul görmüş olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Genç, Taylan ve Barış, 2015; Uzun ve Bütün, 2015).

Tor (2017) Roman çocuklarının eğitimde yaşadığı sorunlarla ilgili olarak yaptığı araştırmasında, Çorum İli Sungurlu ilçesinde Roman öğrencilerin buldukları okullarda görev yapan öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmelere dayanılarak, Roman öğrencilerin eğitim sorunlarının çok yönlü olduğu, öğrencilerin risk altında bulunduğu, sosyal faaliyetlere katılmadıkları, okula aidiyetlerinin zayıf olduğu, ani tepkisel tutum ve davranış içerisinde oldukları, akran iletişimlerinde ve aile içerisinde çeşitli sorunlar yaşadıkları, suça yatkın ve düzenli eğitime devam etmediklerini tespit etmiş ve eğitim seviyelerinin çok düşük olduğunu saptamıştır.

Genç, Taylan ve Barış (2015) Roman çocuklarının eğitim süreci ve akademik başarılarında sosyal dışlanma algısı üzerine yaptığı araştırmada; Sakarya Çam Yolu Mahallesiinde yaşayan 29 Roman çocuk ile yüz yüze yaptıkları görüşmeler sonucunda, öğrencilerin ders başarı düzeyleri konusunda derslerinin nasıl sorusuna ‘iyi’ olarak cevap verenlerin karnesinde 2-3 zayıf olduğu ve çocukların kendilerini başarılı olarak kabul ettikleri, düşük notu olmayan ve teşekkür belgesi alan çocuk sayısının yok denecek kadar az olduğu, sınıflarında öğrencilere rol model olabilecek öğrencilerin bulunmadığını tespit etmiştir. %77,5’in arkadaşlık ilişkileri sorusunu çok iyi olarak değerlendirdiğini ve arkadaşlık tercihlerine bakıldığında sınıf ve mahalle arkadaşlarının genelde Romanlardan oluştuğunu tespit etmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun okul idaresiyle uyumlu olduklarını ve öğretmenlerini çok sevdiklerini ifade ettiklerini saptamıştır. Sosyal dışlanma algısı ile ilgili olarak okulda dışlanma ile karşılaşmıyorsunuz sorusuna bazı öğrencilerin soruyu ve kavramı anlayamadıkları, %76 sınıfın hayır cevabı verdikleri tespit edilmiştir. Romanların yoğun nüfus oluşturmadığı okullarda öğrenim gören öğrenciler Roman olduklarını sakladıkları, büyük bir kısmı Roman aidiyetinden memnun olduklarını belirttikleri anlaşılmıştır. Araştırma sonucunda ayrıca öğrencilerin tamamına yakını aynı okula devam ettiği ve aynı sınıflarda bir arada olduğunun görüldüğü, kardeş sayılarının 2-7 arasında değiştiği ortalama kardeş sayısının 4-5 kardeş olduğu saptanmıştır.

Bu gruptaki ilk ve ortaokula devam eden çocukların eğitim-öğretim döneminde sıklıkla devamsızlık yaptığı; ailelerinin önceliklerinin geçinme mücadelesi verdikleri genelde dağılmış ailelerden meydana geldikleri gözlenmektedir. Bu durumun çocukların benlik saygılarını olumsuz etkilediği, yeterli toplumsal destek almadıklarını ve toplumsal becerilerinin arzu edilen düzeyde gelişmediğini düşündürmektedir.

Uzun ve Bütün (2015) okul öncesi ve ilkokulda Roman çocuklarının okula devamsızlık nedenleri ve bu durumun çocuklar üzerindeki etkileri hakkında yaptıkları araştırma ile; Roman mahallelerindeki okullarda görev yapan 15 sınıf ve okul öncesi öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde, bu öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda önemli boyutta devamsızlık problemleri yaşandığı, ekonomik yetersizlik sebebiyle okul öncesi eğitimden faydalanamadıkları, ebeveynlerin çocuklarının eğitimi ile ilgili gereken önemi vermedikleri, eğitim alarak çocuğun iyi bir yere gelemeyeceği kanısı taşıdıklarından okula devam etmediklerini ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik yaşadıklarını tespit etmiştir.

Diktaş, Deniz ve Balcıoğlu (2016) Uşakta yaşayan Romanların Türk eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları problemleri ile ilgili yaptıkları araştırmada; Roman ailelerle yapılan görüşmelerde çocuklarının okul yaşamında karşılaştığı zorlukların başında önyargı olduğu, bunun neticesinde çocukların okulu sevmedikleri, derslere önem vermeyip ders çalışmadıkları, evlerdeki nüfus kalabalığı ve uygun ev ortamı bulunmadığını saptamıştır. Roman öğrencilerle yapılan görüşmelerde ise; genel olarak eğitim hayatlarından memnurluklarını ifade ettikleri, arkadaşlarıyla uyumlu olduklarını ve öğretmenlerinin onlara iyi davrandıklarını beyan ettikleri saptanmıştır.

Toplumlar kendi kültürüne bağlı olarak yaşamı algılar, kavrar ve kendine özgü toplumsal değer yargıları geliştirir. Birey belirli bir toplumsal çevrede yaşar. Bireyin sahip olduğu geniş çevresi, içerisinde doğup büyüüp geliştiği toplum ve bu sosyal çevrenin ana unsuru olan toplumsal yapı kişiye benlik duygusunu verir. Bireyin sağlıklı sosyal gelişmesinde fiziksel ve sosyal çevreye uyum sağlaması, toplumun yaşam biçimi, alışkanlıkları ve değerlerinden etkilenecek toplumla bütünleşik bir yaşam oluşturarak toplumun bir parçası haline gelmesi etkilidir (Doğan, 2002:126-129; İsen ve Batmaz).

İnsanın hayatını sürdürdüğü çevredeki toplumun bir parçası haline gelmesi, bunun bilince ulaşması ve toplumsal ödevlerini yerine getirmesi, sosyal hayatta gerekli olan sosyal becerileri edinmesiyle orantılıdır (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sosyal beceri, insanların buldukları sosyal çevrelerine uyumlu davranışlarıyla toplumda kendilerine yer edinebilmeleri ve bireylerle ilişkilerini olumlu olarak sürdürmelerine yansıyan tutum, davranış, duygu ve düşüncelerden oluşur. Sosyal beceri edinimleri hayatın ilk yıllarından itibaren başlayarak yaşam boyu sürer. Sosyal becerilerin öğrenilmesinde öncelikle toplumsallaşmanın ilk kaynağı olan aile, çocuğun yaşlıları, öğretmenleri ve sosyal ilişkiler kurduğu diğer insanların etkili olduğu bilinmektedir (Samancı ve Uçan, 2017).

Bu çevresel koşullarda okullara sürekli devamlılığı olan Roman öğrencilerin benlik saygılarının, algıladıkları sosyal destek düzeylerinin ve sosyal becerilerinin incelenmesinde önemli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ilkökul ve ortaokul 3-8. sınıflarına devam eden kendilerini Roman olarak hisseden öğrencilerde benlik saygısı, algılanan sosyal destek (aileden algılanan sosyal destek, öğretilmelerinden algılanan sosyal destek, arkadaşlarından algılanan sosyal destek) ve sosyal becerileri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, sosyo-demografik bilgiler temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından fark olup olmadığı ve algılanan sosyal destek ile sosyal beceri düzeyinin benlik saygısını yordayıp yordamadığı araştırılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Çocuğun toplumla uyumlu bir kişilik kazanması öncelikle ailesi tarafından yerine getirilir. Ailede başlayan kültür aktarımı okul ve çevrede devam eder. Ebeveynler çocuğa şefkat göstererek çocuk için gerekli güven ortamını oluşturur. Kabiliyetlerinin meydana çıkmasında destek olurlar. Tutum ve davranışlarına istikamet vererek yükümlü olduğu ödevleri öğretirler. Çocuğun zor anlarında onun yanında olarak destek olurlar (Yavuzer, 2015). Bu nedenle insan davranışlarını etkileyen ve nasıl birisi olduğuna dair bilgiler

veren sosyal destek ve sosyal beceriler toplumsal ve psikolojik ihtiyaçların giderilmesinde benlik saygısının belirlenmesinde oldukça önemli değişkenler olarak görölmektedir. Bu araştırma ölkemizde alt költür olarak tanımlanan kendilerini Roman olarak hisseden ailelerin okula devam eden öğrencilerinin toplumsal yaşama uyum sağlama, başkalarıyla etkili iletişim kurma ve işbirliği yapabilme yeteneklerinin geliştirilmesi bakımından önemli görölmektedir. Ayrıca; sosyal destek, sosyal beceri ve benlik saygısını birlikte ele alan az sayıdaki mevcut çalışmalara katkı sağlayacaktır.

Diğer yandan azınlık konumunda bulunanlar için bu tür araştırmalar yok düzeyindedir. Bu nedenle kendisini azınlık hisseden gruplardaki çocukların benlik saygılarının gelişiminde ve yükselmesinde, sosyal destek kaynaklarının yeterli seviyeye ulaşmasında ve sosyal çevrelerinde uyumlu, sağlıklı sosyal gelişimlerinin desteklenmesi, bakımından da bu araştırmanın bulguları önem arz etmektedir.

Problem Durumu

Bu araştırmada temel problem ilkököl ve ortaokula devam eden Roman öğrencilerde algılanan sosyal destek (aileden algılanan sosyal destek, öğretmenlerinden algılanan sosyal destek, arkadaşlarından algılanan sosyal destek) ile sosyal beceri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır ve sosyal destek ile sosyal beceri düzeyi benlik saygısını yordayıp yordamaktadır sorusudur. Araştırmanın temel problemine dayalı olarak alt problemlere de yanıt aranacaktır.

Alt Problemler

Alt problem cümleleri aşağıda sıralanmıştır:

1. Ele alınan demografik değişkenlerle (yaş, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri, arkadaşlık ilişkileri, yakın arkadaş sayısı ve algılanan başarı düzeyi) ile bağımlı değişkenler (benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri) arasında ilişki var mıdır?

2. Bağımlı değişkenler (benlik saygısı, algılanan sosyal destek, sosyal beceri) arasında bir ilişki var mıdır?

3. Kız öğrenciler ile erkekler arasında bağımlı değişkenler (algılanan sosyal destek, benlik saygısı, sosyal beceri) düzeyleri bakımından farklılık var mıdır?

4. Ana babası birlikte yaşayanlarla ana babası ayrı yaşayanlar arasında bağımlı değişkenler (benlik saygısı, algılanan sosyal destek, sosyal beceri) düzeyleri bakımından farklılık var mıdır?

5. Annesi bir işte çalışanlarla çalışmayanlar arasında bağımlı değişkenler (algılanan sosyal destek, benlik saygısı, sosyal beceri) bakımından farklılık var mıdır?

6. Okul dışında çalışanlarla çalışmayanlar arasında bağımlı değişkenler (algılanan sosyal destek, benlik saygısı, sosyal beceri) bakımından farklılık var mıdır?

7. Yaş, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri, arkadaşlık ilişkileri, yakın arkadaş sayısı, algılanan başarı düzeyi, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyi benlik saygısını yordamakta mıdır?

Sınırlılıklar

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar bağımlı değişkenlere (benlik saygısı, sosyal beceri düzeyi ve algılanan sosyal destek) ait veriler ve veri toplama araçlarını ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır. Elde edilen veriler 2016-2017 eğitim-öğretim yılında İstanbul İli Şişli İlçesinde öğrenim gören 211 Roman öğrenciden alınan verilerle sınırlıdır.

Sayıtlar

Araştırmaya katılan Roman ailelerinin ilkököl (3.4.) ve ortaokul (5.6.7. ve 8.) sınıflarına devam eden öğrencilerinin veri toplama araçlarına gerçek durumlarını, duygu ve düşüncelerini yansıtacak şekilde cevap verdikleri kabul edilmiştir. Araştırma örnekleminin evreni uygun olarak temsil ettiği, söz konusu kendilerini Roman hissedilen öğrencileri yansıttığı kabul edilmiştir.

Tanımlar

Benlik: Benlik; bizi sürekli olarak kollayan, takip eden, yargıya varan, hal ve hareketlerimizi düzenleyen ve bize istikamet veren, kendimiz hakkındaki duygu ve inanışlar olarak tanımlanmaktadır (Baymur, 1994:266).

Benlik Saygısı: Kendine saygı ve kişinin kendisi hakkında verdiği kararı yansıtmaktadır. Hangi özellikleri olan bir birey olduğundan çok bu özelliklerin nasıl kıymetlendirildiği önemlidir (Tutar, 2012). Benliğin daha çok duygusal yönüne vurgu yapar.

Sosyal Destek: Kişinin çevresinden gördüğü, doğru, güvenilir ve empatik tepki, gördüğü sevgi ve saygı, onurlandırılma, ilgili olma, maddi ve manevi destek, sosyal ve psikolojik özellikteki tüm katkıların devam ettiği süreçtir (Yıldırım, 2006:177).

Sosyal Beceri: Bireyin bulunduğu toplumsal ortamlarda olumlu sonuçlar almasında sosyal kabulünü sağlayan ve çevresi ile iletişimi kolaylaştıran öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Durualp ve Aral, 2015).

BÖLÜM 1: LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Bu bölümde araştırma probleminin değişkenleri, benlik saygısı, sosyal destek ve sosyal beceri kavramları ve bu kavramlarla ilgili kuramsal görüşler ile literatürde konu ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

1.1. Benlik Saygısı

Benlik saygısı; bireyin kendisi hakkında sahip olduğu olumlu yargıları ifade etmektedir. Bir tür güdülemedir. Yüksek benlik saygısı bulunan bireyler olumlu düşünceler taşırlar. Daha düşük benlik saygısına sahip bireyler ise aksine kendilerini niteliksiz ve olumsuz olarak değerlendirirler (Kağıçbaşı, 1998).

Ebeveynlerin çocuğa karşı tutum, davranış ve onayları çocuğun toplumsal ilişkilerini deneyimlemesi ve çevresi ile etkileşimde oldukça önemli görülmektedir. Bu süreçte benlik algısının çevreden onay görmesi benlik saygısının temelini oluşturmaktadır. Birey iç dünyasını sorguladığında benlik algısının onaylanması sonucunda kendine yönelik beğeni geliştirir bu da benlik saygısının kişinin kendisini değerli görmesini olumlu etkiler (Yavuzer, 2009;41).

Benlik saygısının gelişiminde toplumsal çevre oldukça önemlidir. Ebeveynlerin özgüvenlerinin yüksek olması, çocuklarla olumlu ve destekleyici güvenli bir ortam sunacak tutum ve davranışlar içinde hareket etmeleri, onları dinlemeleri, kendilerini kendini ifade etmelerine izin veren bir anlayış içinde olmaları benlik saygısını olumlu etkilemektedir. Ebeveynlerin çocuktaki otokontrol sistemini uygulamamaları onlara yetkeci, tek taraflı eleştirel davranışları benlik saygısının düşük olmasına neden olabilmektedir. Benlik saygısı, çocuğun görüşlerine önem verildiği, dinlendiği, ebeveynlerin katkı sağladığı, kişi olarak önemsendiği bir sosyal ortamda şekillenmekte ve gelişmektedir (Yavuzer, 2009).

Çocuğun toplumsal ve duygusal gelişiminde ve toplumla bütünleşmesinde ebeveyn-çocuk etkileşimlerinin çok büyük etkisi bulunmaktadır. Benlik saygısının düşük olması bir taraftan olumsuz etkileşimin, hem de sosyal yönden dışa kapalı aile yaşantılarının sürdürülmesinin sebep ve neticesidir (Whirter ve Acar, 2005).

1.1.1. Benlik Kavramı

Bizimle ilgili en değerli husus, benliğimizdir (Myers, 2015). Benliğimizle ilgili kendi hakkımızdaki düşünceler ve değer yargılarını bilmeden, diğer bireylerle etkileşime geçmeyi hayal edemeyiz. Benlik bizi diğer bireylerden ayırt eden ve kişiliğimizi belirleyen bilinçli ruhsal süreçtir. Üzerinde yaşadığımız evreni, bireyleri ve özümüzü nasıl hissettiğimizi ve algıladığımızı etkileyen önemli bir kavramdır. Benlik kavramı bireyin nasıl biri olduğunu ve kişisel özelliklerini özetleyen kendine ait değer yargıları olarak görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2014:248 ; Köknel, 1993).

Benlik, sosyal faaliyetler neticesinde meydana gelen ve sosyal bir statüde bulunması nedeniyle sosyal bir üründür. Sosyal bir ürün olan benlik, kültürel bakımdan paylaşılıp kabul gören bir kişilik klavuzudur. Benlik kavramı değişik kültürel yaşantılarda çeşitli biçimlerde anlaşılır (Kağıtçıbaşı, 2014:126-127). Benliğin biçimlenmesinde kültürel faktörlerin etkili olduğu sosyal ve kültürel psikoloji alanında araştırmacıların konusu olmuştur (Myers, 2015).

Toplumsal ve kültürel etkilerin biçimlendirdiği bir çevrede diğerleriyle birlikte yaşayan birey sürekli olarak çevresiyle iletişim ve etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Bu süreçte bireyin kendisini ve çevresini nasıl algıladığı onun tutum ve davranışlarını önemli düzeyde etkileyebilmektedir (Baymur, 1994: 264-271). Kişinin kendisini algılaması onun kendi kimliğini nasıl tanımladığını yansıtmakta, kendisine yönelik duygu ve düşüncelerini içermektedir (Yavuzer, 2012:17 ; Taylor, 2015). Bireyin kendi kişiliğine dair sahip olduğu kanılar ve kendisini nasıl gördüğü, benlik kavramı ile açıklanmaktadır (Baymur, 1994:264).

Benlik kavramı; bireyin kendisine dair özellikleri, becerileri, değerleri, hedef ve ideallerini içermekte, bireyin sahip olduğuna inandığı nitelikleri kapsayan bilişsel temsillerin bütünü olarak görülmektedir (Baymur, 1994:264-265; Bilgin, 2003).

Çocukların benlik kavramı, değerli saydıkları kişilerin onlara karşı beklentileri ve istekleri tarafından etkilenir. Bu bireylerin isteklerini yerine getireceklerine kanaat

getirirlerse kendileri için olumlu bir benlik tasarımı oluştururlar. Kendileri hakkında hissettikleri olumlu görüş onları yeni sosyal beceriler öğrenmeye yöneltir. Yeni başladıkları işleri başarı ile tamamladıklarında kendilerini kabiliyetli ve becerikli bulup, güçlü olduklarına inanırlar. Sonucunda bireylerin her türlü beceri ve yeteneklerini sergilemesi kendilerini nasıl gördükleri ile ilgilidir. Olumsuz benlik kavramına sahip insanlar, güvensiz, yüzü gülmeyen, kırıcı, içedönük, baskıcı tutum gibi değişik olumsuz davranışlar gösterirler (Akbaba, 2012).

Alisinanoğlu ve Köksal (2013)'ın Ankara sokaklarında çalışan 9-16 yaş gurubundaki 71 erkek çocuk ve sokakta çalışmayan alt gelir düzeyli 71 çocuğun benlik kavramlarını incelediği araştırmasında ;sokakta çalışan çocukların benlik kavramı puan ortalamalarının sokakta çalışmayan çocukların benlik kavramı puan ortalamalarından daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Araştırmanın diğer bulgusu da sokakta çalışan ve çalışmayan çocukların kardeş sayısının ve doğum sırasının benlik kavramı puanları üzerinde farklılığa neden olmadığı bulgulanmıştır.

1.1.2. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik Saygısı; kişinin kendi benlik kavramını, kendi benlik imgelerini kabullenmesi, özümsemesi, bireyin kendini olumlu yönde önemli, ve iltifat görmeye layık görmesidir (Tutar, 2012).

Bireyin kendini değerli görüp beğenilmeye ve sevmeye değer bulmasıdır. Kendisini olduğu gibi gördüğü gibi kabullenmeyi özüne güvenmeyi sağlayan olumlu bir ruh halidir (Yörükoğlu, 1996a:101).

Benlik saygısının, bireyin yetiştiği aile ortamı ebeveynleri, eğitim durumları, sosyo-ekonomik konumları dahil bir çok unsurlarla ilgisinin bulunabileceği varsayılarak araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Öztürk (2006) anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygı düzeylerini konu alan araştırmasında anne-babası ayrılmış çocukların benlik saygısı seviyelerinin aynı yaş grubundaki anne-babası ayrılmamış çocuklara kıyasla daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Araştırmanın diğer bir bulgusu anne-babası boşanmış ve anne-

babası boşanmamış çocukların cinsiyet değişkeni bakımından ve benlik saygıları arasında anlamlı düzeyde farklılık olmasıdır.

Aydoğan (2010) İlköğretim II. Kademedeki öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmasında; anne eğitim düzeyi artıkça benlik saygısının da yükseldiğini bulgulamıştır. Öğrencilerden annesi okuryazar olanlarla annesi ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olan öğrencilere göre benlik saygısı anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir. Araştırmanın diğer bir bulgusu annesi çalışan ve çalışmayan öğrencilerin benlik saygıları bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmaya rastlanmamıştır. Ailenin sosyo-ekonomik gelir düzeyine bakıldığında 0-500 TL aylık geliri olan ailelerin çocuklarının, 1000-1500 ve daha yüksek gelirli ailelerin çocuklarına göre benlik saygılarını düşük olduğunu saptamıştır.

Akan (2001) 7-12 yaş çocuklarında görülen uyum ve davranış bozuklukları ile benlik saygısı ilişkisini incelediği araştırmasında; yaş artıkça sosyal benlik saygısı yükselmektedir. 12 yaşındaki çocukların, 7, 8, 9 yaşındakilere göre sosyal benlik algılarının yüksek olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca babaları yaşayan çocukların genel benlik saygıları, akademik benlik saygıları ve anne-babaya yönelik benlik saygıları babaları hayatta olmayan çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çok kardeşe sahip olan çocukların ebeveyne yönelik benlik saygısı ve genel benlik saygılarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Sarıöz (2001) 14-15 yaş grubundaki çalışan çocukların sosyo-ekonomik koşullarıyla ve benlik saygısı ilişkisini inceleyen araştırmasında, çalışan çocukların anne eğitim seviyesinin düşük olduğu ve çalışmayan çocukların ise sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olduğu ve gecekondü bölgelerinde yaşadıkları saptanmıştır.

Kahriman (2003) adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği, araştırmasında aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı ilişki bulgulamıştır.

Güçray (1993) çocuk yuvasında kalan ve ailesinin yanında kalan 9-10-11 yaş kız ve erkek öğrencilerin özsaygılarının gelişimi üzerinde yaptığı araştırmasında, çocuk yuvasında kalanların ailesinin yanında yaşayan öğrencilere göre özsaygılarının olumsuz olarak etkilendiğini tespit etmiştir.

1.1.3. Benlik Kavramını ve Benlik Saygısını Etkileyen Etmenler

Benlik kavramı, bireyin kendini algılamasıyla ilgilidir ve bireyin ben veya benim olarak beyan ettiklerinden etkilenir. Benlik kavramı, benliğin sosyal hayattaki yaşantılarının sonucudur. Bu yaşantılar bireyin fenomenolojik çevresindeki olaylardan kaynaklanır (Nelson-Jones, 1995:21).

Bireyin kendini önemli görmesi, kabiliyetlerini ortaya çıkarılabilmesi, tecrübelerini takdir etmesi, çevresinden sevgi ve saygı görmesi, kendisinin fiziksel niteliklerini beğenmesi gibi hususlar benlik saygısının gelişmesine etki eder (Tutar, 2012).

Öksüz (2012) ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile sosyal uyum düzeyleri ilişkisini araştırmıştır. Araştırma sonucunda, benlik saygısı yüksek olan çocukların, sosyal ilişkilerde daha uyumlu olduğunu, benlik saygısı düştükçe çocukların sosyal uyum sağlamada güçlük çektiklerini ayrıca kız öğrencilerin benlik saygısı ve sosyal uyum düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Ayrıca, anne ve babanın eğitim seviyesi yükseldikçe çocuğun benlik saygısının arttığını tespit etmiştir.

Çocuk dünyaya geldikten sonra karşılaştığı birçok olay ve toplumsal yaşantı ilk önce anne baba kardeşleriyle toplumsal ilişkilerinde bulunduğu aile içinde meydana gelir (Baymur, 1994:265).

Çocuğun hayatında ilk karşılaştığı ve sosyal iletişimde bulunduğu kişiler ebeveynleridir. Çocuğun ailesiyle gerçekleştirdiği iletişim belleğinde bireye ait benlik algısını meydana getirmektedir. Bu algı gençlik ve ileriki süreçlerde akranları ile geliştireceği toplumsal çevreden etkilenmektedir (Sayar, 2012).

Altıok ve Koruklu (2010) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, birinci sınıfta okuyan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri 4. sınıfta okuyanlardan daha yüksek olduğunu bulgulamıştır.

Gökalp (2009) lise öğrencilerinde anne-baba ilişkilerinin benlik saygısını yordama gücünü incelemiş, ebeveynlerin çocuğa sevgi göstermesi ev-aile benlik saygısı düzeyinin anlamlı yordayıcısı olduğunu tespit etmiştir.

8-11 yaş grubundaki çocukların psiko-sosyal gelişim alanı incelendiğinde, çocuğun zihinsel yeteneklerinde önemli bir artış meydana gelmektedir. Çocuk yaşadığı tecrübelerden hata yapmamayı, mantıklı karar vermeyi ve tahlil yapmayı geliştirmeye yönelik beceriler edinir. Kendi benliğinde ya da diğer bireylerde aynı zamanda değişik nitelikler kavrayabileceği gibi farklı duygu ve düşüncelerle karşılaşabileceğini algılar (Sayar, 2012:73). Kurumsal kurallara uymak suretiyle toplum içerisinde yaşamayı öğrenir, sosyal gelişmeye paralel olarak akranlarla olumlu ilişkiler kurar ve diğer insanlarla iletişimlerini artırır, hayatı boyunca kendisi için çok değerli olan büyüklerini rol model olarak sosyal, toplumsal rollerini öğrenerek geliştirir. Kendinin yegane önemli bir insan olduğunu dair düşünce geliştirir. Bireysel değer, tutum ve moral değerlerini tanımlayabilir. Etkileşimde oluşan konuşma, dinleme ve diğer davranış kalıplarını öğrenir. İletişimin önemini farkına varıp, kendisini başkalarını kabul etmede zorlanmaz. Kamu düzeninde kişilerin hakları ve sorumlulukları olduğunu farkına varıp, kabullenir. Toplum içerisindeki çeşitli kültürel grupların varlığının farklılığını tanıma ve onaylamayı öğrenmiş olur (Yeşilyaprak, 2015:27-29).

12-14 yaş aralığındaki çocuklar ise soyut düşünmeye yönelmeye başlarlar. Empati yetenekleri gelişir, gelecekle ilgili kendilerine gelecekle ilgili sorular sormaya başlarlar. Bu dönem geçtikten sonra çocuk sağlıklı bir yetişkin olarak hayatını devam ettirmektedir (Sayar,2012:74). Bireysel özelliklerini kapsayan ilgilerini, tutum, davranış ve kabiliyetlerini, sınırlarını analiz eder, önemli bir insan olarak yalnız kendine karşı olumlu bir tavır görüntüsü verir. Duygusal tarafının gelişmesinin değerini davranışlara nasıl tesir ettiğini ve nasıl mücadele edilmesi gerektiğini öğrenir. Psikolojik değişimler ergenlik çağının normal bir kısmı olduğunu, duygusal ve fiziksel gelişmeyi etkilediğini anlar,

kendi değerlerini kişilerarası iletişim s¼recinde ilgisini kurar ve değerlendirir (Yeşilyaprak, 2015:30-33).

Yiğit (2008) ilköğretim II. kademe öğrencilerinin depresyon ve sosyal beceri düzeylerinin benlik saygısına etkisini incelemiş, ilköğretim öğrencilerinin benlik saygısı alt boyutlarının olumsuz ve olumlu sosyal beceri puanlarını anlamlı düzeyde açıkladığı ve olumlu benlik saygısına sahip olmanın sosyal beceri davranışlarına da olumlu bir şekilde yansadığını saptamıştır. Ayrıca benlik saygısı yüksek çocukların daha az depresyon yaşadığını bulgulamıştır.

Çocukta iç gözlem özellikleri tam olarak gelişmiş değildir. Kendisine kimim, nerden geldim, nasıl biriyim gibi soruları sormaz. Kendini olduğu gibi kabullenir ve arkadaşlarıyla hangi yönlerinin farklı olduğu konularında düş¼nceler geliştirmez (Yör¼kođlu, 1996a).

Etrafımızdaki kişilerin (ebeveyn ve yakın akrabalar, yaşıtları ve öğretmenler) tepkileri benliğin gelişiminde önemlidir. Hayatımızda yeri olan değerli insanların bizi onaylamaları, bizimle gurur duymaları, niteliklerimiz hakkında olumlu gör¼ř bildirmeleri benliğin biçimlenmesinde önemli yer tutar. Bu kavram sonraki dönemlerde yaşıtları ve etrafındaki sosyal topluluklarla kuracağı ilişkilerden etkilense de çocuğun hayatında ilk ve en önemli rol model ebeveynleridir (Sayar, 2012:65).

Aydoğan (2010) ilköğretim II. kademedeki öğrenciler üzerindeki incelemesinde, baba eğitim düzeyi artıkça benlik saygısının yükseldiğini, kardeş sayısı bakımından 2 kardeş olan öğrencilerin 4 kardeş ve daha fazla kardeşe sahip öğrencilere göre benlik saygılarında olumlu artış gör¼ld¼đ¼n¼, ailede doğum sırası a¼ısından ilk çocuk , ortanca ve büyük çocuk arasında anlamlı düzeyde benlik saygılarının farklılaştığını tespit etmiştir.

1.1.4. Kuramsal Çerçeve

Benlik konusu psikolojide ilk önce ayrıntılı olarak William James (1890)'in "Psikolojinin Prensipleri" kitabında benliğin bilinci isimli kısmında ele alınmıştır (Kağıtçıbaşı, 1988).

Benlik kuramcılarının en belirgin özelliği insan doğasına iyimser bakış açısıdır. Benlik kuramcıları insan doğasının sürekli mutluluk aradığına, bireyin kendisi ve doğasıyla uyum içinde yaşamak için bilinçli seçimler yaptığına inanmaktadırlar (Cüceloğlu, 2002). İnsancıl kuramcılarının başında gelen Rogers benlik bilinci üzerinde durmuştur. Rogers'in kişilik kuramında, çok değerli bir kavram olan benlik bilinci, bireyin özü ile ilgili duygu, düşünce ve bakış açısı, kendisini nasıl gördüğü hakkındaki moral değerler bütünü olarak ele alınmıştır (Cüceloğlu, 2002; Tutar, 2012).

İnsancıl yaklaşımın birey yetiştirmesinde en çok üzerinde durdukları kavram benlik kavramıdır. Eğitim kişinin benliğine zarar vermemeli, olumlu bir benliğin gelişmesine katkı sağlamalıdır. Bu eğitim sürecinde, kişinin ihtiyaçlarını da gözardı etmemelidir. Bu gereksinimlerinden en güçlü olanı da nihai hedefi kendini gerçekleştirme ihtiyacı olduğunun üzerinde durulmalıdır. Maslow'un benlik kuramında kendini gerçekleştirme bireyin kendi özünü benini sergilemesi, kişiyi kendisi yapan niteliklerinin bütünü olarak tanımlanır (Akbaba, 2006).

Benlik, insan hayata gözlerini açtığı andan itibaren bulunduğu sosyal çevre ile etkileşim neticesinde meydana gelmektedir. Kişinin yaşamı süresince sürdürdüğü sosyal ve kültürel faaliyetler sonucunda benlik kavramı değişebilir (Coşkun ve Özabacı, 2013).

Benlik kavramına bir başka yaklaşımda sembolik etkileşim kuramıdır. Benliğin, sosyal etkileşimlerle biçimlendiği kabul görmektedir. Sembolik etkileşim görüşünü savunanlar Cooley ve Mead'tir (Bacanlı, 2004).

Cooley, kişinin başka insanlardan etkilenecek benlik algısının meydana geldiğini belirtmektedir. Kişinin aktör klavuz olarak gördüklerinin ve benzemeye çalıştığı bireylerin kendi benlik algısı üzerinde önemli olduğunu ileri sürmektedir. Cooley kişinin, diğer bireylerle iletişimde bulunurken benliğin biçimlenmesine yön veren benliği 'ayna benlik' demektedir. Benlik sosyal bir olgudur dolayısıyla gelişim sürecini tamamlar (Bacanlı, 2004; Tutar, 2012).

Mead benliğin sosyal katmanlar tarafından tespit edildiğini, dolayısıyla toplumsal bir gerçek olduğunun üzerinde durmaktadır. Mead' a göre benlik toplumsallaşma

evresinde gelişir. Toplumsal bir gerçek olan benlik ‘ben ve kendim ‘ olmak üzere incelenebilir (Tutar, 2012:133).

Bireyin sosyal gelişimi, belirgin olarak çevrenin etkisi altında biçimlenir. Kişilerin olumlu sosyal gelişimleri için ebeveynlerin ve öğretmenlerin nasıl davranış kalıpları sergileyeceklerine Ericson psiko-sosyal gelişim teorisi esas alınarak ifade edilmiştir. Ericson gelişim kuramında çocuğun dünyaya gelmesiyle ölümü arasındaki her türlü gelişimin bireylerin sağlıklı psiko-sosyal gelişmeleri için onlara ne şekilde katkıda bulunacağını açıklamıştır (Akbaba, 2012).

Vygotsky’e göre gelişim, sosyal ve kültürel yaşantılarla birlikte değerlendirilmektedir. Çocuğun yaşantısının nasıl bir sosyal çevrede geçtiği önemlidir. Bu bakış ekolü benlikte yalnız içsel etkenlerin rolünü değil kültürel ve sosyo-ekonomik ilişkilerin etkisini de inceler (Coşkun ve Özabacı, 2013).

1.2. Sosyal Destek

Sosyal Destek, bireyin birlikte yaşamını sürdürdüğü, çeşitli insanların bir arada olduğu kitlelerle dayanışması, birlikte hareket etmesi, kendisini toplumsal iletişim ağına ait hissetmesi ve problemlerinin çözümünde kendisine arka çıkabilecek kaynakların diğer kişilerce yerine getirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Okyayuz, 2013).

Çocuk sosyal bir bölgede dünyaya gelir, toplumsal çevre çocuğun duygu ve düşüncelerini, moral değerlerini değiştirmeye zorlayan, hazırlanmış, istikamet verici mekanizmalar mevcuttur. Toplum çocuğa çok geniş bir mecburiyetleri zorlar. Bu manada çocukta kendilik kavramının gelişimi sosyal çevre ile iletişimin bir neticesi olarak kabul görmektedir (Önder, 2012).

Sosyal destek, kişinin toplumsal çevresinde başkalarından aldığı kendisine gösterilen ilgi, sevgi, onaylanma, her türlü bilgi alışverişi gibi bireysel, sosyal, psikolojik ve maddi türden değişik şekilde sunulan katkı ve yardımlar olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2006:4).

Öğrencinin tanınması gerekli en mühim özelliklerinden bir tanesi onun sosyal destek sistemidir. Sosyal destek sistemi kişinin hangi sosyal çevrede hayatını sürdürdüğü, aile gibi akran ve yaşlıları, öğretmeni, komşuları, yakın ve uzak akrabaları gibi başka insanlarla iletişimlerinin yanı sıra bu insanlardan ne kadar yardım aldığı ya da almadığı hakkında bütüncül bir ifadedir (Yıldırım,2006). Çocuğun ilk sosyal destek sistemleri aile içinde olur. Bu destek özellikle ana-babalar ve etrafındaki diğer kişilerden gelir. Bu toplumsal çevre çocuğun yaşının ilerlemesi ile genişlemeye başlar. Akran ve arkadaşlarla ilişkiler, öğretmenlerle etkileşimler bu destek sisteminin önemli unsurları olurlar. Arkadaşlarla karşılıklı yakınlaşma, diğerlerinden onay ve kabul görme, birlikte eşit bir şekilde ortak tutum ve davranışlar geliştirme destek sisteminin önemli unsurlarındandır (Yavuzer, 2011). Yapılan araştırmalarda bireyin sosyal destek sistemi içinde yer alan unsurların etkisini ortaya koymuştur.

Ateş (2012) ortaöğretim öğrencilerinin aileden aldığı algıladıkları sosyal destek düzeyinin kardeş sayısı artıkça azaldığını bulgulamıştır. Anneleri bir işte çalışmayan öğrencilerin sosyal destek algılarının, anneleri çalışan öğrencilerden daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Ayrıca yakın arkadaşlık ilişkisi olmayan öğrencilerin algıladıkları sosyal desteğin, arkadaşlık ilişkileri güçlü olanlara göre daha düşük olduğunu bulgulamıştır. Kalabalık sınıflarda öğrencilerin öğretmenle ilgili sosyal destek algılarının düşük olduğunu ve öğretmen desteği artıkça öğrencilerin akademik başarı algısının da yükseldiği saptanmıştır.

Kürtüncü ve diğerleri (2016) 10-15 yaş arasındaki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde aileleri tarafından uygulanan, çocukların algıladığı duygusal istismarın sosyal beceriler üzerinde etkili olduğunu saptamıştır. Ayrıca anne-babadan ve öğretmenlerden algılanan duygusal istismarın sosyal davranışlarını etkilediğini bulgulamıştır.

Sosyal desteğin dört işlevi mevcuttur.

Duygusal Destek; Bireye sevgi, yakınlık, ilgili davranma, güvenli bir ortam sunma, diğerleri tarafından değerli bulunma gibi önemli psikolojik destekleri içerir. Bu çeşit destek ve katkı güven desteği veya değerlendirme desteği olarak da

tanımlanmaktadır. Kişinin özel sorunlarını, keder ve dertlerini varlığı önemli duygusal destek kaynaklarıdır.

Araçsal Destek: Somut yardım ya da maddi katkıları ifade etmektedir. Hizmet verme, malzeme sağlama, nakit yardım gibi somut maddi yardımların gerçekleşmesidir. Hasta olan arkadaşını sağlık ocağına götürmek, yakını vefat eden birinin evine yemek götürmek gibi desteklerdir.

Bilgi Sağlayıcı Destek Bir kişinin diğer bir kişiye karşılaştığı problemi iyi bir şekilde anlaması ve çözmesi için hangi tür beceri, yetenek veya strateji izleyeceği hakkında bilgi vermek yardımcı olmak bu kapsamdaki desteklerdir.

Eşlik Etme Desteği: Kişinin problem yaşayan insanın yanında olarak ona destek olması ve çeşitli etkinliklerde beraber yer almak şeklinde tanımlanmaktadır (Okyayuz, 2013).

1.2.1. Sosyal Destek Kaynakları

Çocuğun ilk yetiştiği sosyal çevresi olan ebeveynler çocuğu samimi ve saygıyla dinlediklerinde, sevgi ve şefkatli bir iletişim oluşur. Ebeveynlerin çocuğun gözüyle olaylara baktıklarında ve aile içindeki kararlarda çocuğun da fikirlerini aldıklarında çocukların özgür gelişmelerine, tutum ve davranışlarında olgunlaşmasına katkı vermiş olurlar. Böyle aile ortamında büyüyen çocuklar kendine güveni olan, üretici, sosyal becerileri gelişmiş kendini ifade edebilen ve benlik saygıları yüksek, yeni gelişmelere açık, kendisini kontrol eden kişiler olarak yetişecektir (Bayhan, 2011).

Okul dönemindeki çocuk ve ergen öğrencilerin ana-babalarından sonra sosyal destek kaynaklarının en önemlilerinden ikisi arkadaşları, öğretmenleridir. Çocuğun bu zor dönemdeki önemli rol modellerinden biri de öğretmendir. Bu evrede çocuk öğretmeninden kendisine destek olmasını, onay almayı ister ve ona yaklaşarak ondan destek alma gereksinimi duyar. Zamanla öğretmeniyle özdeşleşir (Yıldırım, 2006).

Öksüz, Demir ve Öztürk (2018) Roman çocuklarının okul doyum düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelemesi sonucunda ilkokul 4. sınıfa devam eden kendini Roman hisseden öğrencilerin okul doyum seviyeleri ile algılanan sosyal destek

arasında ilişkisel bakımdan anlamlı farklılık bulunamazken aile ve öğretmen desteği açısından alt boyutlarda olumlu yönde anlamlılık saptanmıştır.

Çocukların ruh ve beden sağlığının korunabilmesi akademik ilerlemelerine, çevrelerinden yardım ve destek almalarına bağlıdır. Aile, öğretmen ve arkadaşlar bu desteğin en önemli unsurlarıdır (Yıldırım, 2006:7).

Çakır (1993) 12-22 yaş grubundaki gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik araştırması sonucunda cinsiyet değişkeni bakımından sosyal destek puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Doğum sırasına göre ise sosyal destek puanlarını etkilemediği saptanmıştır. En çok sosyal desteği 12-14 yaş aralığında ailelerinden aldıkları, en az desteği ise akran ve arkadaşlarından algılamakta oldukları tespit edilmiştir.

Kaşık (2009) ergenlerde kız öğrencilerin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Sosyal destek kavramı psikolojik danışman, psikoterapist, sosyal psikolog, sosyolog ve aile terapist gibi meslek elemanlarının hassasiyetle vurguladığı kavramlardan bir tanesi olmuştur. Yapılan çalışmalar kişinin karşılaştığı bir çok problemin esasında sosyal destekten yoksun olan veya sosyal destek eksikliğinin olduğu kişinin zor durumlarında sorunlarının üstesinden gelebilmesi için sosyal desteğin kuvvetli bir kaynak olduğu gerçeği anlaşılmaktadır. Algılanan sosyal desteğin ve öncelikle aile desteğinin öğrencilerin akademik başarılarının dışında okula devam ve uyumları beden ve ruh sağlıklarını devam ettirmeleri, olumlu karar verebilmeleri stresle mücadeleleri, ve depresif semptomlarına karşı tedbir alınması hatalı tutum ve davranışlarının asgari düzeye indirilmesi ile uyum seviyelerinin yükselmesi gibi hususlarda çok önemli bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır (Yıldırım, 2006).

1.2.2. Aileden Algılanan Sosyal Destek

Çocuğun kendine saygı duyan, kendinden memnun olan ve kendini yeterli bulan içten, samimi ve sevgi dolu, dengeli bir aile ortamda yaşaması onun kendisine ve çevresine güvenini artırır. Ebeveynler çocuğun beceri ve yeteneklerinin ilerlemesinde

çocuğa destek vermelidir. Bunun için küçük yaşlarda bile kendisine şans verilmeli ve yapabilmesi için çocuk yüreklendirilmelidir (Yavuzer, 1997:161-162).

Akyol (2013) boşanmış ve boşanmamış aileye sahip ergenlerin yalnızlık, yaşam doyumu, sosyal destek ve bazı değişkenler açısından incelenmesi araştırmasında, anne babasıyla birlikte yaşayan ergenlerin aile sosyal desteği boşanmış ailedeki ergenlere daha düşük düzeyde olduğu, arkadaş ve öğretmen sosyal desteğinde de önemli düzeyde düşüş gösterdiği saptanmıştır. Gelir düzeyi artıkça ailesiyle yaşayan ergenlerin sosyal desteğin yükseldiğini de karne notuna olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca anne eğitim düzeyi artıkça ve ailesiyle birlikte yaşayan ergenlerin boşanmış aileki ergenlere göre sosyal destek düzeyinin yüksel olduğu tespit edilmiştir. Boşanmış veya boşanmamış ailede yaşayan ergenlerin sosyal destek düzeyleri üzerinde kardeş sayısının etkili olduğu bulgulanmıştır.

Çeçen (2008) ise üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında öğrencilerin cinsiyetlerine ve ana-baba tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin ana-baba tutum algılarının arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyini olumlu etkilemiş, cinsiyet bakımından kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında aile ve arkadaş sosyal destek düzeyleri açısından anlamlı düzeyde farklılık görülmediği saptanmıştır.

Çocuğun benliğini kabul eden, cesaretlendirerek katkı veren ana-babalar çocukta benlik saygısı gelişimini olumlu desteklerler. Çocuğun bağımsız bir birey olarak kendini ifade etmesine, kendi olarak var olmasına, kendini ortaya koymasına uygun ortam fırsat yaratırlar (Yavuzer, 2003).

Akkaya (2012) ortaöğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında, ebeveyn tutumları ilgisiz olan öğrencilerin toplam sosyal destek puanları ebeveynleri koruyucu olan öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

1.2.3. Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek

Çocuk aileden sonra yaşıtlarının olduğu gruplara girerek onlarla etkileşmeye başlar. Bu süreçte tanımadığı kişilerle iletişim kurmaya başlayan çocuk toplumsal yaşama dair tutum ve davranışlar geliştirir. Akran ve arkadaş grupları çocuğun aidiyet duygusunu güçlendirerek işbirliğini geliştirmesini sağlar. Arkadaşlar, özellikle ergenlikte aileden daha etkili olabilmektedir (Yavuzer, 2015:145).

Arkadaşlık yaşamın her döneminde, ihtiyaç duyulan etkileşimi sağlayan, diğerleriyle ortak nitelikler temelinde kurulan, çeşitli davranış biçimlerinin paylaşıldığı en küçük sosyal bir ünedir (Köknel, 1996). İlkokul yıllarında arkadaşlık ilişkileri çocuğun yeni tutum ve davranışlarının şekillenmesinde oldukça etkilidir. Çocukluk yıllarından gençlik yıllarına doğru ilerledikçe akranlarla kurulan etkileşimin etkisi daha da artmaktadır (Köknel, 1996).

Arkadaşlık ilişkileri çocuğun toplumsal yaşamın gerekliliği olan uyumlu ilişkiler kurabilme, başkalarının haklarına saygılı olma, sorumluluk bilincine sahip olma, liderlik, takım çalışmalarında yer alma gibi sosyal becerileri kazanmasında sağlamaktadır (Yörüköğlü, 1996b:91).

Sosyo-ekonomik ve kültürel bakımdan akranlarına göre değişik çevrelerde doğup büyüyen çocukların arkadaşlık ilişkilerinde akran reddi, sosyal dışlanma gibi bazı zorluklar yaşamaktadırlar (Yavuzer, 2011). Yapılan araştırmalar akran reddinin çocukların benlik saygısı ve sosyal becerilerini olumsuz etkilediğini ortaya koymaktadır.

Şad (2007) akranları tarafından reddedilen ve kabul edilen ilköğretim II. Kademe öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında, arkadaşları tarafından reddedilen öğrencilerin özsaygı ve sosyal beceri seviyelerinin daha düşük olduğunu tespit edilmiştir.

Doğan ve diğerleri (2011) ergenlerin arkadaşlık ilişkilerinin yordayıcısı olarak cinsiyet ve aileye ilişkin değişkenler konulu araştırmasında; ergenlerin arkadaşlık ilişkilerini yordamada cinsiyet, anneye bağlılık, ebeveynlerin eğitim seviyesi ve ebeveynlerin bir çatı altında hayatını sürdürme durumları değişkenlerinin çok önemli

olduğu saptanmıştır. Baba eğitim düzeyinin ergenin arkadaşlık ilişkilerini etkilediği ve baba eğitim seviyesi arttıkça ergenlerin arkadaşlık niteliklerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Kendisini Roman olarak hisseden öğrencilerde ise aile dışında birlikte vakit geçirme ve oyun oynama gibi sosyal etkinlikleri genelde kendi kültürüne daha yakın akranlarıyla ilişki kurduklarının bilindiği; ancak her türlü haklara saygılı davranma, kurallara uymama, sorumluluk bilincinin yetersizliği gibi alışkanlıkları hem aile hem de akranlarında bulunması nedeniyle sosyal beceri düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

1.2.4. Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek

Sosyal destek sistemi içinde öğretmenlerin önemli bir yeri vardır. Ana-babadan sonra öğretmenler çocuklar için etkili model olabilmektedir (Yıldırım, 2006). Eğitiminin, tutum ve davranışları çocukların sosyal, bilişsel ve duygusal gelişiminde oldukça etkilidir (Gander ve Gardiner, 2001). Öğretmenlerin öğrenci ile iletişimlerinde şartsız kabul, içtenlik, dürüstlük ilkesini benimsenmelidir. Çocuğun ‘ başarılı olma’ hislerini tatmin etmesi için çocuğa fırsatlar yaratılmalı her önce bir şeyleri yapabilir, yapamadıklarını vurgulayıp onda ‘yetersizlik’ duygusunu geliştirmek yerine başarabildiklerini vurgulayıp kendine güvenini geliştirmelidir. Öğrencilerin hayatlarındaki en değerli rol modelleri ilkökul öğretmenleri olduğu hiç unutulmaması gerekir (Yeşilyaprak, 2015).

Öğretmenin öğrencilerine ilişkin algıları ve onların gelişimine verdikleri destek öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra toplumsal gelişiminde de etkili olan önemli bir etmendir. Öğrencinin niteliklerini ve ilgi alanlarını keşfetmede ve öğrencinin yönlendirilmesinde öğretmenlerin rolü büyüktür. Empatik bakış açısı ile bir öğretmen öğrencilerinin önemli konulara ve başkalarına karşı sahip oldukları olumlu ya da olumsuz tutum ve davranışları kabullenmesi, olanakları sunması bakımından önemli katkılar sunmaktadır (Kılıççı, 2000).

Öğretmenin öğrencileriyle iletişimlerinde özgür bir ortamda öğrencilerin haklarının korunması, demokratik bir ortamda kendisini ifade etme fırsatının verilmesi, çocuklara özenle davranması destek sağlayan önemli davranışlardır. Öğretmenler hata ve eksikleriyle öğrencilerini kabul eder, geliştirmek için onları yönlendirir, diğer arkadaşlarıyla ilişkilerini düzenler, kişisel sorunlarıyla ilgilenir. Öğrencilerin başarıyı deneyimlemesinde, özgüvenlerinin artmasında, kişisel özelliklerinin gelişiminde önemli rol oynar.

Öğretmenlerin velilerle işbirliği ile çocukların eğitimi ve gelişimi daha etkisiz sağlanmaktadır. Ana-babadan sonra en önemli otorite figürü öğretmenler olmaktadır. Öğretmenler bireysel olarak öğrencilerin bilişsel, kişisel, sosyal ve ahlaki olarak yükselmelerini, çalışkan kişiler olmaları için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, yetenek, tutum ve davranışlarının gelişmesine önemli katkılarda bulunur (Yıldırım, 2006).

1.2.5. Sosyal Destek Kuramsal Çerçeve

Lewin'e (1967) göre bireyin sosyal çevresinde psikolojik bir yaşam alanı mevcuttur. Bu psikolojik bölgede sosyal yaşantılar önemli etkiler yaratmaktadır. Yaşam alanı bireyi etkileme olasılığı yüksek, şu anda ve ileriye dönük çeşitli olaylardan meydana gelmektedir. Bu alan kişinin psikolojik çevre ile iletişim sırasında gereksinimleri nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Sosyal destek kavramının ilk kuramsal temeli Kurt Lewinin alan kavramına dayanmaktadır. Lewin'in Alan kuramında önemli yer tutan psikolojik çevre sosyal çevrenin bireyin davranışına ne gibi etkiler yaptığını ele almaktadır. Psikolojik çevre kişinin tutum ve davranışlarına yön veren çevresel etkilerin bir sonucudur. Kişinin sosyal destek kaynakları toplumsal çevresi ve yaşam alanında bulunan ebeveynleri, yakın akrabalar, öğretmen ve arkadaşlarından oluşmaktadır. Bu önemli diğerleri bireyin kendisini ve çevresini algılamada oldukça etkilidir (Schultz, 2007; Yıldırım, 2006).

1.3. Sosyal Beceri

Birey sosyal bir varlık olarak dünyaya geldikten sonra hayatı boyunca çevresindeki toplumsal iletişimlerin bir parçası olarak konumlanmaktadır. Yaşam diğer

kişilerle etkileşim ve iletişim içerisinde karşılıklı olarak devam etmektedir. Diğer kişiler bilinçli ya da bilmeyerek sosyalleşme halkasını tamamlamaktadırlar.

Sosyalleşme sürecinde toplumsal değerleri kazanmasının yanı sıra hayatını düzenli, sorunsuz yürütmek ana hedeftir. Bu süreçte diğerleriyle iletişim becerileri geliştirmesi, sorunları çözme davranışları edinmesi önemlidir. Toplumsal ve sosyal etkileşimleri meydana getiren ve bunların sürekliliğini devam ettirebilecek unsurlarla birlikteliği sağlayan sosyal beceriler hayatın ilk çocukluk yıllarından itibaren kazanılmaktadır. Sosyal beceriler hayatın belirli devrelerinde çok etkilidir. Ebeveynler, öğretmenler ve arkadaşları sosyal becerilerin kazanılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Çocukluk ve gençlik yıllarında sosyal becerilerin öğrenilmesi çok önemlidir (Gülay ve Akman , 2009).

Etkili iletişim gerçekleştirme ve diğer kişilerin haklarına saygılı olma, onların hislerini anlayabilme, toplumsal davranışların etik ilkelerini göz önüne alma gibi sergilenen önemli toplumsal davranışlar çocuğun kendini gerçekleştirmesinde yardımcı olmaktadır. Sosyal becerilerin önemli unsurları gözlemlene, öğrenme, hayal kurma, zamanında ve yerinde tepkiler verme ile diğerlerine olumlu geribildirimler verme gibi etkinlikleri içerir (Stanley, 2009).

Çocukların sosyal, bilişsel ve duygusal özelliklerinin ilerlemesinde sosyal hayatla barışık olması etkili bir yer tutar. Çocukların edinmesi gereken çeşitli becerilerden sadece biri sosyal beceridir. Çocuklar büyürken her türlü becerileri geliştirerek ilerler, ebeveynleri, akranları, okul ve farklı sosyal grup ve kaynaklarla iletişim ve etkileşimleri neticesinde bu tür beceri ve yetenekleri edinirler (Stanley, 2009).

Çocukların özgüven geliştirdikleri, dinleme, kendini ifade etme, bireylerarası etkileşim becerileri kazandıkları ve sosyal ortamlarda davranışlarının kazanıldığı yer öncelikle ailedir. Özellikle ebeveynler bu kazanımlarda anahtar role sahiptir. Çocukların sosyal davranışları öğrenmeleri ve kazanmaları veya değiştirmelerinde ilk ve en etkili çevre yaşlıları ve ebeveynleridir. Bu kişilerin verdikleri tepkilerle birlikte tutum ve davranışları gelişmekte, uyumsuz tepkiler değiştirilmektedir. Çocuklar toplumsal

ortamlarda ve etkileşimlerde nelerin onay göreceğini, neyin doğru veya yanlış olduğunu büyüklerden rol model olarak öğrenmektedirler. Sosyal beceri konusunda çocukların, yaşlıları ve ebeveynleri tarafından ne ölçüde kabullenildiği çok kıymetlidir (Stanley, 2009).

1.3.1. Sosyal Beceri Kavramı

Sosyal beceriler, kişilerarası sosyal ilişkileri olumlu etkileyen öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Gülay ve Akman, 2009:8).

Stanley (2009)'a göre kişinin içinde bulunduğu çevrenin sosyal kurallarına bağlılığı, kişinin çevreden olumlu tepkiler alması, onun olumsuz tepkilerden uzaklaşmasını sağlayan becerileridir.

Sosyal beceriler, kişinin yaşamını sürdürdüğü çevrede, başka bireylerle uyumlu iletişime geçmesine olanak veren tutum ve davranışlardır (Stanley, 2009).

Bacanlı (2012)'ye göre kişiler sosyal becerilerini davranışa aktardığından sosyal beceriler davranışsal ölçümlere göre belirlenebilmektedir. Sosyal beceriler çocuğun başkalarına karşı tutum ve davranışlarını içermektedir.

Ailenin çocuğun yeme, içme, barınma gibi bakım ihtiyaçlarının giderilmesinde ve yetiştirilmesinden sorumlu ilk kurum olarak , sosyalleşmede üstün baskın bir yanı olduğu bilinmektedir. Çocukların doğup büyüdüğü aile tipi ve çocuğa karşı tutumları kişilik yapılarını etkilediği gibi sosyal davranışlarına da etki eder (Ulusoy, 2013).

Ebeveynler çocuklarını en iyi tanıyan ve onlarla en yoğun iletişimde olan, onların gelişiminde ve beceri ediniminde en temel modele sahip bireylerdir. Çocukların güvenleri, kendilerini güzel ifade edebilen, sosyal iletişimlerde başarı bireyler olarak gelişmeleri ev ve okul içerisinde ebeveynlerin tutum ve tepkilerine çok değer verirler (Akkök, 2013b).

Çocuklar ilköğretim döneminde ev ortamından ayrılıp okul çevresinde katıldıklarında yeni davranış şekillerini almasını anne baba ister. Akranlarıyla bir arada sosyal grup olarak iletişim içerisinde yaşamı öğrenmeli, okuma-yazma aritmetik

becerilerini geliştirme önemli bir hedefdir. Kendi duygularını nasıl ifade edeceği, nasıl soru soracağı, karşısındaki kişiyi nasıl dinleyeceğini öğrenen çocuğun akademik becerileri de daha gelişmiş olur (Akkök, 2003a).

Çocukluk sürecinde arkadaş ve akran etkileşimlerinin değeri oldukça yüksektir. Bu etkileşimlerin başarılı olması sosyal becerilerin gelişmesine ön ayak olur. Çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde akran iletişimleri çok önemli yer tutar. Arkadaşlarıyla kurduğu ilişkilerle sosyal beceri ve kavramları öğrenerek birbirleriyle yardımlaşmada bulunurlar. Bu süreçte özsaygı ve özgüven gelişimleri tamamlanır. Duygusal destek sağlanır. Akranlar arasındaki iletişimi hızlandıran çeşitli sosyal modelleri tecrübe imkânı veren değişik hareket ve zihinsel becerileri sağlayan faaliyet çeşidi de oyundur. Çocuk oyunlarının kişilik, sosyal ve duygusal gelişiminde çok değerli bir yere sahip olduğu bilinmektedir (Ulusoy, 2013).

Stanley (2009)'a göre çocuğun akranlarıyla iletişimleri temel olarak alındığında akranlarınca kabul görmesi, olumlu değerlendirilmesi, sosyal becerilerinin gelişiminde etkili olmaktadır.

Memiş (2013) yaptığı araştırmada ilköğretim 4.ve 5. sınıflarında eğitim ve öğretime devam eden kız öğrencilerin sosyal beceri seviyelerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğunu, sınıf düzeyi ile birlikte sosyal beceri seviyesinin de yükseldiğini ancak, aralarındaki değişikliğin anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Erdoğan (2002) ilköğretim II. kademe öğrencilerinde sosyal becerilerin sosyo-ekonomik düzey, cinsiyet ve yaş ilişkisi incelediği araştırmasında, çocukların genel sosyal beceri düzeylerinin cinsiyete göre farklılaştığını göstermiştir. Kız öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri erkek öğrencilere oranla daha yüksek bulunmuştur. Genel sosyal beceri düzeyinin yaşa göre farklılaşmadığı, sosyo-ekonomik düzeyin tek başına sosyal beceri düzeyinde belirleyiciliği olmadığı bulunmuştur.

Duran, Çeliköz ve Topaloğlu (2013) ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığını, kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla

sosyal beceriye sahip olduklarını bulmuştur. Ortaokul öğrencilerinin ekonomik durumları genel sosyal becerilerini etkilemektedir. Olumlu veya olumsuz sosyal beceriler öğrencilerin maddi konumlarına göre değişkenlik göstermekte olduğu, olumsuz sosyal davranışlar üzerinde, sınıf değişkeninin etkili olduğu, sınıf seviyesi yükseldikçe olumsuz davranışlarda da yükseliş eğilimi saptanmıştır. Bununla birlikte düşük sosyo-ekonomik düzeyde yer alan öğrencilerin daha fazla olumsuz davranış sergileme eğiliminde oldukları saptanmıştır.

Sosyal beceriler bir amaca yönelik olmaktadır. Sosyal beceriler o anki duruma özgü olup sosyal çevreye göre değişmektedir. Aile, okul arkadaşlığı ve öğretmenlerle iletişim sosyal becerilerin gelişimini sağlamaktadır. Sosyal beceriler gözlenebilir becerilerin yanında zihinsel yetenekleri de kapsamaktadır (Stanley, 2009). Çocuklar devamlı bir değişim ve gelişim içindedirler bu kapsamda okul içerisinde çok çeşitli alanlarda (bireysel, sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel vb.) yeteneklerinin gelişmelerine katkıda bulunan en değerli aktör öğretmenlerdir. Çocuklarla iletişimi çok fazla olan öğretmenler, akademik becerilerle birlikte, bireysel ve toplumsal becerileri de geliştiren en önemli kişilerdir (Bacanlı, 2012).

Her çocuğun bilişsel ve duygusal ve sosyal yönden güvenebileceği, kaygı ve kararsızlığını giderebileceği öğretmeni ve akranlarının varlığına onu hoş görebilecek ve kabullenebilecek bir sosyal çevreye gereksinimi bulunmaktadır. Ebeveynlerince bu gereksinimleri yeterince karşılanan ve özgüveni gelişmiş çocuklar bu kapsamda gelen çeşitli bilgileri öğrenmekten çok mutlu olurlar. Okulda da bu ortamı yaratmak için çocuğun üstesinden gelebileceği görev ve sorumluluklar verilmeli şans ve fırsat tanınmalıdır (Stanley, 2009).

Sosyal becerileri yüksek olan çocuklar, uğraştığı faaliyetlerden çok mutlu olurlar ve bağımsız olarak karar verebilme güdülerini geliştirir. Diğer yandan düşük toplumsal beceri gösteren çocuklar akranları tarafından hor görülebilir, ekip içine dahil olamama gibi sorunlarla karşılaşabilir. Yetişkinlerden de sosyal destek almadıklarında her türlü istismara açık hale gelebilirler. Neticede akranlarınca beğenilmek, kabullenilmek ve onlarla ilişkilerini geliştirmek çocuğun bakış açısını değiştirerek, olgunlaştırır. Dış

dünyaya karşı deneyim birikimine ve yüksek benlik saygısının edinimine önemli katkı sağlar (Stanley, 2009).

1.3.2. Sosyal Beceri Algılanan Sosyal Destek ve Benlik Saygısı Alan Araştırmaları

Çakar ve Karataş (2012) farklı liselerde öğrenim gören 257 ergen üzerinde yaptığı araştırmasında ergenlerde benlik saygısı düzeyi ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında nedensel bir ilişki olduğunu ve benlik saygısı yüksek ergenlerin daha fazla sosyal destek algıladıklarını tespit etmiştir.

Dengiz ve Yılmaz (2015) üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklarda algılanan sosyal destek düzeyinin benlik saygısına etkisini incelemiş, öğrencilerin, algılanan sosyal destek düzeylerinin benlik saygısına olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek puanları ile benlik saygısı düzeyleri arasında ise anlamlı ilişki bulunmamıştır. Algılanan sosyal destek düzeylerinin benlik saygısına olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile benlik saygısı düzeyleri bakımından cinsiyetler arasında fark bulunmamıştır. Anne eğitim düzeyi algılanan sosyal destek düzeyi ile benlik saygısı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu gösterilmiş, babalarının eğitim durumunun benlik saygısı düzeylerini yordamadığı görülmüştür. Araştırmada ayrıca öğrencilerin arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek puanları ile benlik saygısı düzeyleri arasında ilişki bulunmamış ancak ailenin ekonomik durumu ile arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin benlik saygısını yordadığı bulgusu elde edilmiştir.

Yıldız (2010) sokakta çalışan ve çalışmayan ilköğretim II. kademe öğrencilerinin benlik saygısı, yaşam doyumu ve depresyon düzeylerini incelediği araştırmasında; sokakta çalışan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin sokakta çalışmayan aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre daha düşük seviyede olduğunu saptamıştır.

Yiğit (2008) ilköğretim II. kademe öğrencilerinin depresyon ve sosyal beceri düzeylerinin benlik saygısı ve ilişkisini incelemiş, araştırma sonucunda benlik saygısının sosyal beceri puanlarını açıklamada anlamlı düzeyde etkili olduğunu bulgulamıştır.

Annesi çalışan ve annesi çalışmayan öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir.

Akkuş (2005) ilköğretim 5. sınıf öğrencileri üzerinde sosyal beceri ve benlik saygısı ilişkisi araştırmasında öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ailedeki doğum sırasına bağlı olarak değişmediğini bulgulamıştır. Ailenin aylık geliriyle öğrencilerin sosyal becerileri arasında olumlu yönde artış görülmektedir. Diğer bir bulgu öğrencilerin sosyal becerileri ile özsaygı düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır.

Akkaya (2011) ortaöğretim öğrencileri algılanan sosyal destek araştırmasında cinsiyet değişkeni bakımından kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında aile, arkadaş ve öğretmen desteği düzeyleri açısından anlamlı farklılık bulunmadığı tespit etmiştir. Anne-babası ayrı veya beraber olan öğrencilerin öğretmen desteği bakımından anlamlı farklılık göstermediğini bulgulamıştır. Ayrıca 2 kardeşi olan öğrencilerin aileden algıladıkları desteğin 4 kardeş ve üzeri olanlardan daha fazla olduğu görülmüştür. Ailedeki doğuş sırası ortanca çocuk olan öğrencilerin öğretmen destek düzeylerinin son çocuk olanlara göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Uz Baş (2003) ilköğretim 4. ve 5. sınıflarda öğrenim gören anne-babası boşanmış öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamalarının anne-babası birlikte olan öğrencilerden daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Akdoğan (2012)'ye göre anne-babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını; ancak cinsiyet değişkeni bakımından kız öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerinden daha fazla sosyal destek aldığını bulgulamıştır. Ergenlerin kardeş sayısının ve doğum sırasının algılanan sosyal destek düzeyinden etkilenmediği saptanmıştır. Ergenlerin aile yapılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi değişkenleri açısından ergenlerin algıladıkları sosyal desteği etkilemediği saptanmıştır. Annelerinin çalışma durumunun, kardeş sayısı ve ailede kaçınıcı çocuk

olduklarının algıladıkları sosyal destek düzeyi üzerinde herhangi bir etkisi olmadığını bulgulamıştır.

Saygın (2008) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında cinsiyet bakımından aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunurken öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı farklılığa rastlanmadığını saptamıştır.

BÖLÜM 2 :YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, evren ve örneklem, çalışmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanması ve istatistiksel analizleri açıklanmıştır.

2.1.Araştırma Modeli

Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırmada Roman öğrencilerin benlik saygısı düzeylerine etki edebileceği düşünülen demografik değişkenlerden yaş, cinsiyet, sınıf, doğum sırası, ailenin gelir düzeyi, anne-baba eğitim durumu, yakın arkadaş sayısı, arkadaşlık ilişkileri, okul dışında bir işte çalışma durumu, algılanan başarı düzeyi ve algılanan sosyal destek ile sosyal beceri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.2.Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, İstanbul İli Şişli İlçesindeki ilkokul ve ortaokula devam eden Roman öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemine ise, İstanbul İlinde Şişli İlçesi, Kuştepe Mahallesiinde Roman öğrencilerin çoğunlukta olduğu Handan Ziya Öniş İlkokulu ve Abdurrahman Köksaloğlu Ortaokuluna devam eden 3-8.'inci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya 109'u kız (%51,7) kız, ve 102'si (%48,3) erkek olmak üzere toplam 211 öğrenci katılmıştır.

2.3.Veritoplama Araçları

Veri toplama araçları olarak Coopersmith tarafından geliştirilen (1967) 'Benlik Saygısı Envanteri', Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen 'Algılanan Sosyal Destek Ölçeği', tarafından geliştirilen Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen 'Sosyal Beceri Ölçeği' ile araştırmacının sosyo-demografik özelliklere ait bilgileri toplamak amacıyla geliştirdiği 'Kişisel Bilgi Formu' kullanılmıştır.

2.3.1.Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri

Araştırmaya katılan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini saptamaya yönelik olarak Coopersmith (1967) tarafından geliştirilen 'Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri' uluslararası alanda en yaygın kullanılan bir ölçme aracıdır. Ölçeğin ülkemizde

yapılan geçerlik güvenirlik çalışmaları ilk kez Özoğul (1988) tarafından uygulanmıştır. İlkokul 4.-5. Sınıflarda öğrenim gören 120 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada ölçeğin güvenirlik katsayısını 0.77 olarak bulmuştur. Güçray (1989) ölçeği , İlkokul 3.-4.-5. Sınıflarda okuyan 51 öğrenci üzerinde iki hafta aralıklarla uygulamış ve ölçeğin güvenirlik katsayısını 0.70 olarak bulmuştur. Pişkin (1996) lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında ölçeğin güvenirlik katsayısını saptamak için Kuder-Richardson formülünü ve test yarılama tekniğini kullanarak 0.81 ve 0.86 olarak bulmuştur. Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri, 58 maddeden oluşan bir ölçektir. Maddelerin 50'si benlik saygısı ifadesi 8'i yalan maddelerinden oluşturmaktadır. Maddeler, ' Bana uygun' ya da ' Bana uygun değil' seçeneklerinden birini seçerek yanıtlandırılmaktadır. Cevap anahtarında her beklenen yanıtlara 1 ya da 2, beklenmeyen yanıt ise 0 puan verilmelidir. Katılımcıların ölçekten alabileceği en yüksek puan 50 ya da $50 \times 2 = 100$ 'dür. Yüksek puan almanın anlamı benlik saygısı düzeyinin yüksekliğini ifade etmektedir. Yalan maddeleri ise öğrencinin savunmacı tutumunu ölçmek için ölçme aracına konmuştur. Yalan maddelerinin puanları toplam benlik saygısı puanına eklenmeyip, bu maddelerin puanları ayrı değerlendirilmektedir. Yalan madde puanları 5 ve yukarı olanların benlik saygısı puanları hesaplanmayıp, bu öğrencilerin bireysel görüşmeye alınması önerilmektedir. Ölçek, 8-15 yaş arası öğrenciler için kullanılmaktadır. 1996 yılında Pişkin tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçekte toplam benlik saygısı ölçeğine ek olarak genel özsaygı (26 madde), sosyal özsaygı (8 madde), ev-aile özsaygısı (8 madde) ve akademik özsaygı (8madde) alt boyutları bulunmaktadır.

Ölçekte genel özsaygı maddeleri: 1, 3, 4 ,7, 10, 12, 13, 15, 18, 19, 24, 25, 27, 30, 31, 34, 35, 38, 39, 43, 47, 48, 51, 55, 56, 57.

Sosyal Benlik Saygısını ölçen maddeler: 5,8,14,21,28,40,49,52.

Ev-Aile Benlik Saygısı maddeleri: 6, 9, 11, 16, 20, 22, 29, 44.

Akademik Benlik Saygısı maddeleri: 2, 17, 23, 33, 37, 42, 46, 54.

Yalan Maddeler: 26, 32, 36, 41, 45, 50, 53, 58.

Ölçekte benlik saygısı yüksek gösteren maddeler 1, düşük benlik saygısı gösteren ifadeler 0 puan almaktadır. Katılımcıların envanterden alabileceği en yüksek puan 50'dir. Elde edilen puanların yüksekliği benlik saygısının yüksek olduğunu göstermektedir.

2.3.2. Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Araştırmada örneklem grubundaki öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini ölçmek için Yıldırım (1997) tarafından Türk Kültüründe geliştirilmiş olan Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin geliştirilmesinin amacı, bireylerin sosyal destek sistemlerini oluşturan ailesi, akrabaları, akranları, arkadaşları, öğretmenleri ve yaşadığı toplumsal çevresinden algıladığı sosyal destek düzeyini belirlemektir .

Ölçeğin ilk hali 5 alt boyuttan (aile, akraba, arkadaş, öğretmen ve toplum) oluşmaktadır. 1997 yılından beri geliştirilmeye başlanan ölçekte beş alt boyut için 26 ortak durum maddesi yer almaktadır. Her alt ölçekten alınabilecek puan aralıkları 26-78 arasındadır. 26 maddenin 14'ü olumlu 11'i olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Araştırmacı ölçeğin beş alt boyutundan akraba ve içinde yaşadıkları toplumdaki algılanan sosyal destek boyutunun araştırmalarda tercih edilmemesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının daha büyük gruplar üzerinde yapılması gerekliliğinin ölçeğin beş alt boyutunda ortak maddelerin olmasının ölçeğin uygulanması sırasında karışıklığa sebep olması, tersine çevrilmiş madde sayısının azaltılarak puanlama kullanılabilirliğinin sağlanması gibi gerekçelerle revizyona ihtiyaç duyulmuştur (Yıldırım, 1997).

2004 yılında tekrar revize edilen ölçeğin, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 14-17 yaş aralığındaki 660 (215 kız, 345 erkek) öğrenci üzerinde yapılmıştır (Yıldırım, 2004). Ölçeğin güvenirlik çalışmaları Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test yöntemi ile hesaplanmıştır. Alpha güvenirlik katsayısı tüm ölçek için 0,93; Aile boyutu için 0,94, Öğretmen boyutu için 0,93 ve Arkadaş boyutu için 0,91 olarak hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek düzeyini ölçmek amacıyla güvenle kullanılabilir bir ölçek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik hesaplamaları yapı geçerliği faktör analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları indeksleri $\chi^2/Sd = 2,49$, RMSEA= 0,063, NNFI= 0,96, CFI= 0,96, IFI= 0,96 ve AGFI= 0,74 olarak hesaplanmıştır.

Ölçeğin 'aile desteği', 'arkadaş desteği', 'öğretmen desteği' olmak üzere üç alt boyutu kullanılmıştır. Ölçek, likert tipinde olup, 50 durum maddesinden oluşmaktadır.

Bu maddelerin 20'si aile desteği, 13'ü arkadaş desteği' ve 17'si öğretmen desteği alt ölçeklere aittir. Ölçek maddeleri üçlü derecelendirmeli (bana uygun=3, bana kısmen uygun=2, bana uygun değil=1) şeklilde katılımcıların maddelerin karşısındaki seçenekten kendine en uygun olan kutucuğa çarpı işareti koyarak cevaplanmaktadır. Ölçekte bulunan maddelerden 47'si olumlu 3'ü ise olumsuz ifade şeklindedir. Ters puanlanan maddeler 'aile desteği' alt boyutunda 17. Madde, 'arkadaş desteği' alt boyutunda 29. Madde, 'öğretmen desteği' alt boyutunda 44. maddelerden oluşmaktadır. Alt ölçeklerden toplanan puanlar katılımcının genel sosyal destek düzeyine ilişkin tek bir toplam puanını göstermektedir. Ölçekten yüksek puan almak bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 150 en düşük puan 50'dir. Alt ölçekler incelendiğinde aile desteği alt boyutunda katılımcının alabileceği puan aralığı 20-60, arkadaş desteğinde 13-39, öğretmen desteğinde ise 17-51'dir.

2.3.3.Sosyal Beceri Ölçeği

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal becerileri düzeyi Kocayörük (2000) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Ölçeği ile ölçülmüştür. Bireylerin, göz teması kurma, selamlaşma, etkin dinleme, iletişimi başlatıp, devam ettirme, soru sorabilme, sosyal ortamlarda kendini ifade etme, izin isteme, grupla işbirliği yapabilme, özür dileme, ikna edebilme, sorumluluk alma ve yerine getirme, sırasını bekleme, hakkını savunabilme, kurallara uyma davranışlarından oluşan sosyal beceri düzeyini ölçme geliştirilen bir ölçektir.

Kocayörük tarafından geliştirilen ölçeğin ilk hali 40 maddelik sosyal becerileri ölçen ifadelerden oluşmaktadır. Deneme testi 6.7.8.sınıf 302 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Uygulama sonucu madde analizleri yapılmış, madde test korelasyonları hesaplaması yapılmıştır. 0.20'den düşük korelasyon veren maddeler testten çıkarılarak ölçeğin madde sayısı 20'ye düşürülmüştür. Madde analizleri son hali üzerinden hesaplanmıştır. Ölçekteki en düşük korelasyon katsayısı 0,20 en yüksek ise 0.44 olarak bulunmuştur.

Ölçek 20 maddeden oluşan 4'lü Likert tipindedir. Bireysel ya da grup halinde uygulanabilir. Ölçeğin puanlandırılması; Hiç uygun değil 1 puan, Bazen 2, Genelde uygun 3, Tamamen Uygun 4 puan şeklindedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 80,

en düşük puan 20 dir. Ölçekten elde edilen yüksek puan, öğrencilerin sosyal becerilerinin düzeylerinin olumlu gelişimlerini göstermektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı Cronbach-Alfa 0.75 olarak hesaplanmıştır. Ölçek kapsam geçerliği yöntemiyle 5 uzman görüşüne başvurulmuş, 5'li puan sistemine göre değerlendirilmiştir. Ortak değerlendirmeler sonucunda ölçeğin kapsam geçerliliği 4,5 puan olarak hesaplanmıştır (Kocayörük, 2000).

2.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası anne-baba eğitim durumu, ailenin aylık gelir ortalaması, anne-baba çalışma durumu, algılanan başarı düzeyi, yakın arkadaş sayısı, okul dışında bir işte çalışıp-çalışmama durumlarını ölçmeyi amaçlayan sorular sorulmuştur.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın yapılabilmesi için İstanbul Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alındıktan sonra, uygulama öncesinde araştırma kapsamına giren ilkököl ve ortaokula gidilerek okul yöneticileriyle görüşme yapılarak araştırmanın amacı ve önemi konusunda bilgi verilmiştir. Eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde II. dönem sonuna doğru Mayıs-Haziran aylarında ders saatleri dışında gönüllü öğrencilerin katılımı ile araştırma verileri toplanmıştır. Uygulama sınıf ortamında araştırmacının gözetiminde 15-20 kişilik gruplar halinde 4 hafta boyunca, 30-40 dakika süren çalışmalarla gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 24 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 112'sinin benlik saygısı ölçeğinde yer alan 8 maddelik yalan maddelerden 5 ve yukarı alması sonucunda benlik saygısı puanları hesaplanmayıp araştırmadan çıkartılmıştır.(n=99) Verilerin normal dağılıp dağılmadığı tespiti için normallik sınaması yapılmış. Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro Wilks normallik testi sonuçlarına göre tüm gruplar için verilerin normal dağılmadığı görülmüştür.(p<,05) Normal olmayan dağılımdan dolayı analizler non-parametrik olmayan tekniklerle yapılmıştır. Araştırmada kullanılan Benlik saygısı, Algılanan Sosyal Destek ve alt boyutlarının, Sosyal beceri ölçeklerinin güvenirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla güvenirlik analizi yapılmış, Chronbach's alfa katsayıları elde edilmiş ve aşağıda tablo halinde verilmiştir.

2.4.1.Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri

Araştırmada kullanılan benlik saygısı, algılanan sosyal destek , sosyal beceri ölçeklerinin güvenirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla güvenirlik analizi yapılmış ve Chronbach's alfa katsayıları elde edilerek tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1
Ölçeklerin Güvenirlik Analizleri Sonuçları

Ölçekler	Chronbach's Alfa
Benlik saygısı ölçeği	0,861
Algılanan sosyal destek ölçeği	0,810
Aileden Algılanan sosyal destek ölçeği	0,799
Arkadaştan Algılanan sosyal destek ölçeği	0,830
Öğretmenden Algılanan sosyal destek ölçeği	0,813
Sosyal beceri ölçeği	0,827

Tablo 1'e göre ölçeklerin güvenirlik düzeylerinin oldukça güvenilir olduğu görülmektedir.

2.4.2.Grubun Normallik Dağılımı

Verilerin normal dağılıp dağılmadığı tespiti için normallik sınaması yapılmış. Kolmogrov-Smirnov ve Shapiro wilks normallik testi sonuçlarına göre tüm gruplar için verilerin normal dağılmadığı görülmüştür ($p < .05$). Normal olmayan dağılımdan dolayı analizler non-parametrik olarak yapılmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu bölümde katılımcılara ait betimleyici istatistiklere ve araştırmanın alt problemlerine ait bulgular yer almaktadır. Demografik değişkenlerle bağımlı değişkenler arası ilişki incelenmiş, algılanan sosyal destek ve sosyal becerilerin benlik saygısını yordayıp yordamadığına bakılmıştır.

3.1.Katılımcılara Ait Betimleyici İstatistikler

Araştırmaya 109'u (%51,7) kız, 102'si (%48,3) erkek olmak üzere toplam 211 roman öğrenci katılmıştır. Katılımcıların yaşları 8-17 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 11,6'dır.

Katılımcıların diğer sosyo-ekonomik özelliklere göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Katılımcıların %7.1'nin (15kişi) hiç kardeşi yokken, %65.7'inin (137kişi) 1-2 kardeşi, %19.4'inin (41kişi) 3 kardeşi ve %8.6'sının (18kişi), 4 ve üzeri kardeşi vardır. Öğrencilerin doğum sıraları 1-9 arasında değişmektedir. Öğrencilerin % 37'si (78kişi) ailenin ilk çocuğudur. Ailede 2.sırada doğanlar %27 57 kişidir. Öğrencilerin %24.6'sı (52 kişi) ailede 3.sırada doğmuştur. Ailenin 4. çocuğu olanlar %8.1 (17kişi) dir. 5.sırada doğanlar %0.9 (2kişi) iken, ailenin 6.sırada ve daha üzerinde doğanlar%2.4 (5kişi) dir. Anne ve babası ile birlikte yaşayanların oranı %82 iken (173kişi), sadece annesiyle yaşayanlar oranı %18'dir (38kişi).

Anne eğitim durumu incelendiğinde öğrencilerin annelerinin %19.4'ü (41kişi) okuma-yazma bilmeyen, %23.7'si (50kişi) sadece okur-yazar olan, %51.2'si (108kişi) ilkokul ve ortaokul mezunu, lise ve üniversite mezunu %5'i 12 kişidir. Katılımcıların %42.7'sinin (90kişi) annesi çalışmakta, %57.3'ünün (121kişi) ise annesi ev dışında gelir getirecek bir işte çalışmamaktadır.Öğrencilerin baba eğitim durumlarına bakıldığından %10'u (21kişi) okur-yazar değildir. %23.7'si (50kişi) okur-yazardır. İlkokul ve ortaokul mezunu olanlar %54.5'i (115kişi)'dir. Lise mezunu %10.9 (23kişi), babası üniversite mezunu olan yalnızca %0.9 (2kişi)'dir. Katılımcıların aylık gelir durumları 200-7500 TL olup aylık ortalama gelirleri ise 1770 TL'dir. %62.6'sının 1500 TL ve altında olduğu, %21.2'sinin 1500-2500 TL arasında olduğu, %16'sının ise 3000TL ve üzerinde olduğu görülmektedir. En düşük gelir 200 TL, en yüksek gelir ise 7500 TL'dir.

Öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerini değerlendirme oranlarına bakıldığında; %94.3'ü (199kişi) arkadaşlık ilişkilerini iyi-çok iyi şeklinde, %4.7'si (12kişi) kararsızım ya da kötü-çok kötü şeklinde değerlendirmektedir. Öğrencilerin %5'inin (11kişi) hiç yakın arkadaşı yoktur. Katılımcıların %27'si (47kişi) 1-2 yakın arkadaşına sahiptir. Yakın arkadaş sayısı 3-4-5 kişi olanlar %40.7 (86kişi)'dir. %68'inin (57kişi) 6-16 arası samimi arkadaşı bulunmaktadır. Öğrencilerin %8.1'i (17kişi) okul dışında sokakta veya bir işte çalışmakta, %91.9'u (194kişi) okul dışında çalışmamaktadır. Öğrencilerin algıladıkları başarı düzeyi değerlendirildiğinde, %69.2'si (144kişi) kendini başarılı-çok başarılı olarak algılamaktadır. %6.1'i (13kişi) başarısız-çok başarısız olarak değerlendirmekte %24 (52kişi) ise kendini başarı düzeyine ait kararsız durumdadır.

3.2.Hipotezlerin Sınanması

1-Ele alınan demografik değişkenlerle bağımlı değişkenler arasında ilişki var mıdır?

Demografik değişkenler ile bağımlı değişkenler arasındaki istatistiksel ilişkiyi incelemek için Spearman's korelasyon testi yapılmıştır. Araştırma sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir. Tabloda sadece anlamlı korelasyon değerleri gösterilmiştir.

Tablo 2
Demografik Değişkenler ile Bağımlı Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi

	Genel Özsaygı	Sosyal Özsaygı	Ev -Aile Özsaygı	Akademik Özsaygı	Toplam Özsaygı	Aile Desteği	Arkadaş Desteği	Öğretmen Desteği	Toplam Sosyal Destek	Sosyal Beceri
Yaş	-	-	-.258*	-	-	-	.246**	-	.160*	-
Gelir	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anne Eğitim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Baba Eğitim	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kardeş Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Doğum Sırası	-	-	-.205*	-	-	-	-	-	-	-
Sınıf	-	-	-.239*	-	.147*	.257*	.149*	.184*	-	-
Samimi Arkadaş Sayısı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arkadaşlık İlişkileri	-	-	-	-	.164*	.136*	.142*	.165*	-	-
Algılanan Başarı	.243*	.263*		.297*	.289*	.187*	-	-	-	-

p<0,05

Tablo 2 incelendiğinde yaş ile ev-aile özsaygısı arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki ($r=-.258$, $p<0,5$) bulunmuştur. Yaş arttıkça, ev-aile özsaygı düzeyi azalmaktadır. Tablo 2 incelendiğinde yaş ile arkadaş sosyal desteği arasında düşük

düzeyde, pozitif yönde anlamlı ilişki ($r=.246, p<0,5$) bulunmuştur. Elde edilen bulguya göre yaş arttıkça arkadaştan algılanan sosyal destek artmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde yaş ile toplam sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki ($r=.160, p<0,5$) bulunmuştur. Bulgu yaş arttıkça sosyal destek düzeyinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde ailedeki doğum sırası ile ev-aile özsaygı arasında düşük düzeyde, negatif yönde anlamlı ilişki ($r=.205, p<0,5$) bulunmuştur. Katılımcıların doğum sırası arttıkça, yani sonradan doğanların ev-aile özsaygı düzeyi azalmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin sınıf seviyesi ile ev-aile benlik saygısı arasında düşük düzeyde, negatif yönde, anlamlı ilişki ($r= -.239, p<0,5$) bulunmuştur. Buna bağlı olarak sınıf düzeyi yükseldikçe ev-aile benlik saygısı düşmektedir. Sınıf düzeyi ile benlik saygısı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.147, p<0,5$) bulunmuştur. Bulgu sınıf düzeyi arttıkça benlik saygısının da arttığı anlamına gelmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde sınıf düzeyi ile aileden algılanan sosyal destek düzeyi arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.257, p<0,5$) bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça yani büyük sınıftaki öğrencilerin aileden algılanan sosyal destek düzeyi artmaktadır. Sınıf düzeyi ile arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.149, p<0,5$) bulunmuştur. Sınıf seviyesi yükseldikçe arkadaş desteği de artmaktadır. Sınıf düzeyi ile öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.184, p<0,5$) bulunmuştur. Elde edilen bulgu düzeyinin arttıkça katılımcıların öğretmenden algıladıkları destek düzeyinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri düzeyi ile benlik saygısı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.164, p<0,5$). Bulgu, arkadaşlık ilişkileri güçlendikçe benlik saygılarının da olumlu etkilenerek yükseldiği anlamına gelmektedir. Öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri düzeyi ile aileden algıladıkları sosyal

destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.136$, $p<0,5$) bulunmuştur. Katılımcıların arkadaşlık ilişkileri yükseldikçe aileden algıladıkları sosyal destek düzeyinin de arttığı anlamına gelmektedir. Öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri düzeyleri ile arkadaşan algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.142$, $p<0,5$). Arkadaşlık ilişkileri arttıkça arkadaşan algılanan sosyal destek düzeyi de artmaktadır. Öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri düzeyi ile öğretmenden algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.165$, $p<0,5$). Arkadaşlık ilişkileri yüksek olan öğrencilerin öğretmen desteğini de yüksek algıladığı anlamına gelmektedir.

Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları başarı ile genel özsaygı düzeyleri arasında düşük düzeyli, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.243$, $p<0,5$) bulunmuştur. Algılanan başarı düzeyi yükseldikçe öğrencilerin özsaygı düzeyinin de yükseleceği anlamına gelmektedir. Öğrencilerin algıladıkları başarı ile sosyal özsaygı düzeyleri arasında düşük düzeyli, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.263$, $p<0,5$) bulunmuştur. Algılanan başarı düzeyi arttıkça özsaygı düzeyi de artmaktadır. Öğrencilerin algıladıkları başarı ile akademik özsaygı düzeyleri arasında düşük düzeyli, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.297$, $p<0,5$) bulunmuştur. Algılanan başarı arttığında akademik özsaygının da artacağı anlamına gelmektedir. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları başarı düzeyi ile benlik saygısı arasında düşük düzeyli, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.289$, $p<0,5$) bulunmuştur. Bu bulgu algılanan başarı düzeyi arttığında öğrencilerin benlik saygılarının puanlarının da yükselecektir. Tablo 2 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları başarı ile aile özsaygı düzeyleri arasında düşük düzeyli, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.187$, $p<0,5$) bulunmuştur. Algılanan başarı düzeyi arttıkça aile desteği de artmaktadır.

2-Bağımlı değişkenler (benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri) arasında bir ilişki var mıdır?

Benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri arasında ilişkileri saptamak için Spearman's Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir. Tabloda yalnızca anlamlı değerler gösterilmiştir.

Tablo 3
Bağımlı Değişkenler ve Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

N=99	Genel ÖzSaygı	Sosyaş ÖzSaygı	Ev- Aile ÖzSaygı	Akdademik ÖzSaygı	Toplam ÖzSaygı	Aile Desteği	Arkadaş Desteği	Öğretmen Desteği	Toplam Sosyal Destek	Sosyal Beceri
Genel Özsaygı	1,00	.582**	.619**	.504**	.947**	.498**	.353**	.303**	.457**	.407**
Sosyal Özsaygı		1,00	.254*	.346**	.628**	.293**	.320**	.272**	.354*	.326**
Ev-Aile Öz Saygı			1,00	.410*	.712**	.393**	-	-	.309**	.363**
Akademik Özsaygı				1,00	.675**	.342**	.330**	.188*	.363**	.467**
Toplam Özsaygı					1,00	.505**	.357**	.296**	.470**	.479**
Aile Desteği						1,00	.601**	.593**	.850**	.493**
Arkadaş Desteği							1,00	.608**	.849**	.430**
Öğretmen Desteği								1,00	.812**	.453**
Toplam Sosyal Destek									1,00	.525**
Sosyal Beceri										1,00

p<0,05

Bağımlı değişkenler arasındaki istatiksels ilişkiyi incelemek için SPSS 24.00 paket programı ile Spearman's rho korelasyon testi yapılmıştır.

Tablo 3 incelendiğinde genel özsaygı ile sosyal özsaygı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.582$, $p<0,5$) bulunmuştur. Genel özsaygı ile ev-aile özsaygısı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.619$, $p<0,5$) bulunmuştur. Genel özsaygı ile akademik özsaygı arasında orta düzeyde, pozitif yönde,

anlamli iliŒki ($r=.504$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Genel özsaygı ile toplam özsaygı arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.947$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Tablo 3 incelendiğinde genel özsaygı ile aileden algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.498$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Aileden algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça, genel özsaygı puanları da yükselmektedir. Genel özsaygı ile arkadaŒtan algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.353$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. ArkadaŒtan algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça, öğrencilerin genel özsaygı düzeyleri de artmaktadır. Genel özsaygı ile öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.303$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça, öğrencilerin genel özsaygı düzeyleri de artmaktadır. Genel özsaygı ile toplam sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.457$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Genel özsaygı düzeyinin artmasıyla sosyal destek düzeyinin de artacağı anlamına gelmektedir. Genel özsaygı ile sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.407$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Genel özsaygı seviyesi arttıkça sosyal beceri düzeyi de artmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde sosyal özsaygı ile ev-aile özsaygısı arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.254$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile akademik özsaygı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.346$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile toplam özsaygısı arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.628$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile aileden algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.293$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile arkadaŒtan algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.320$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile öğretmenlerden algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.272$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile toplam sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.354$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Sosyal özsaygı ile sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.326$, $p<0,5$) bulunmuŒtur.

Tablo 3 incelendiğinde ev-aile özsaygısı ile akademik özsaygı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamli iliŒki ($r=.410$, $p<0,5$) bulunmuŒtur. Bulguya dayanılarak ev-aile özsaygı düzeyi yükseldikçe akademik özsaygı yükselmektedir.

Ev-aile özsaygısı ile toplam özsaygı arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r= .712, p<0,5$) bulunmuştur. Ev-aile özsaygısı ile akademik özsaygı arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r= .410, p<0,5$) bulunmuştur. Ev-aile özsaygısı ile aileden algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.393, p<0,5$) bulunmuştur. Bulgu, ev-aile özsaygı düzeyi arttıkça aileden algılanan sosyal destek düzeyinin de arttığı anlamına gelmektedir.

Ev-aile özsaygısı ile toplam sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.309, p<0,5$) bulunmuştur. Ev-aile özsaygısı ile sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r= .363, p<0,5$) bulunmuştur. Elde edilen bulguya göre ev-aile özsaygı düzeyi arttıkça sosyal beceri düzeyi artmaktadır.

Tablo 3 incelendiğinde akademik özsaygı ile toplam özsaygı arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.675, p<0,5$) bulunmuştur. Akademik özsaygı ile aileden algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.342, p<0,5$) bulunmuştur. Akademik özsaygı ile arkadaştan algılanan sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.330, p<0,5$) bulunmuştur. Akademik özsaygı ile öğretmenden algılanan sosyal destek arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.188, p<0,5$) bulunmuştur. Akademik özsaygı ile toplam sosyal destek arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.363, p<0,5$) bulunmuştur. Akademik özsaygı ile sosyal beceri arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.467, p<0,5$) bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde toplam özsaygı ile aileden algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde, anlamlı ilişki ($r=.505, p< 0,5$) bulunmuştur. Toplam özsaygı ile arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.357, p<0,5$) bulunmuştur. Toplam özsaygı ile öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.296, p<0,5$) bulunmuştur. Toplam özsaygı ile toplam sosyal destek düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.470, p<0,5$) bulunmuştur. Toplam özsaygı ile sosyal beceri düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.479, p<0,5$) bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.601, p<0,5$) bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.593, p<0,5$) bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile toplam sosyal destek düzeyi arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.850, p<0,5$) bulunmuştur. Aileden algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.493, p<0,5$) bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde, anlamlı ilişki ($r=.608, p<0,5$) bulunmuştur. Arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile toplam sosyal destek düzeyi arasında yüksek düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.849, p<0,5$) bulunmuştur. Arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.430, p<0,5$) bulunmuştur.

Tablo 3 incelendiğinde öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi ile toplam sosyal destek düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.812, p<0,5$). Öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı ilişki ($r=.453, p<0,5$) bulunmuştur. Buna bağlı olarak öğretmenden algılanan sosyal düzeyi arttıkça sosyal beceri düzeyi de yükselmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde toplam sosyal destek düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde, anlamlı ilişki ($r=.525, p<0,5$). Bulgu, sosyal destek düzeyi arttıkça sosyal beceri düzeyinin de artacağı anlamına gelmektedir.

Tablo 4
Bağımlı Değişkenler Arası Korelasyon Analizi Sonuçları

		Benlik saygısı	Algılanan sosyal destek	Sosyal Beceri
Spearman's rho	Benlik saygısı	1,000	,546**	,498**
	Algılanan Sosyal Destek		1,000	,549**
	Sosyal Beceri			1,000
*p<,05				

Roman öğrencilerin benlik saygıları ile algılanan sosyal destek ($r=.545$) ve sosyal beceri düzeyi ($r=.496$) arasında orta düzeyli, olumlu ve anlamlı bir ilişki vardır. ($p<0.05$). Algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasında ($r=.550$) orta düzeyli, olumlu ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulgu öğrencilerin algıladıkları sosyal destek ve sosyal beceri düzeyinin artışıyla benlik saygılarının da arttığı anlamına gelmektedir. Algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça sosyal beceri düzeyi de artmaktadır.

3-Kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında bağımlı değişkenler bakımından farklılık var mıdır?

Kız öğrencilerle erkek öğrenciler bağımlı değişken düzeyleri bakımından Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 5'te gösterilmiştir

Tablo 5
Cinsiyet Bakımından Bağımlı Değişkenler Arası Karşılaştırma

Değişken	Kız Öğrenciler		Erkek Öğrenciler		Mann Whitney- U	P
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma		
Benlik Saygısı	34,04 N=52	8,18	33,81 N=47	6,40	1142,5	.577
Algılanan Sosyal Destek	125,47 N=109	20,76	124,45 N=102	20,50	5392,5	.707
Sosyal Beceri	64,60 N=109	12,63	63,50 N=102	12,27	5211,0	.432

p<0,05

Roman öğrencilerin cinsiyete göre benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri spss paket programı ile yapılan Mann-whitney U testi ile karşılaştırılmış ve kız öğrencilerle erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur (p<0,5). Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyleri bakımından anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulunmuştur (p<0,5). Tablo 5 incelendiğinde kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (p<0,5).

4-Anne Babası Birlikte Yaşayanlarla Anne Babası Ayrı Yaşayanlar Arasında Bağımlı Değişkenler Bakımından Farklılık Var Mıdır?

Anne-babası birlikte ve anne-babası ayrı yaşayan öğrenciler arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından farklılaşma olup olmadığı Man Whitney U testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 6’da gösterilmiştir .

Tablo 6
Ana ve Babası Birlikte Yaşayanlarla Anne ve Babası Ayrı Yaşayanların Bağımlı Değişken Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılma Sonuçları

Değişken	Anne-Baba Birlikte		Anne-Baba Ayrı		Mann Whitney-U	P
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma		
Benlik Saygısı	N=74 33,45	7,52	N=25 35,36	6,79	782,0	.249
Algılanan Sosyal Destek	N=173 124,06	20,80	N=38 129,16	19,33	2784,0	.140
Sosyal Beceri	N=173 63,78	12,77	N=38 65,40	10,83	3148,5	.684

p<0,05

Roman öğrencilerin anne-babası birlikte yaşayanlar ile anne-babası ayrı yaşayanların benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmış ve anne-babasıyla birlikte yaşayanların benlik saygısı düzeyleri anne-babası ayrı olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur ($p<0,5$). Tablo 6 incelendiğinde anne- babasıyla birlikte yaşan Roman öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi anne-babası ayrı olan öğrencilerden anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p<0,5$). Anne-babasıyla birlikte yaşayan Roman öğrencilerle anne-babası ayrı olan öğrencilerin sosyal destek düzeyleri bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur ($p<0,5$).

5-Annesi çalışanlarla annesi bir işte çalışmayanlar arasında bağımlı değişkenler (algılanan sosyal destek, benlik saygısı, sosyal beceri) bakımından farklılık var mıdır?

Annesi çalışan öğrenciler ile annesi bir işte çalışmayan öğrenciler bağımlı değişkenler bakımından Man Whitney U testi ile karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 7’de gösterilmiştir .

Tablo 7
Annese Bir İŖte alıŖanlarla Annese Bir İŖte alıŖmayanların Bağımlı DeđiŖken Düzeyleri Bakımından KarŖılaŖtırılma Sonuçları

DeđiŖken	Annese İŖte alıŖanlar		Annese bir iŖte alıŖmayanlar		Mann Whitney-U	p
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma		
Benlik Saygısı	N=44 34,23	7,34	N=55 33,69	7,42	1147,5	.659
Algılanan Sosyal Destek	N=90 123,74	21,32	N=121 125,89	20,07	5205,5	.585
Sosyal Beceri	N=90 63,76	12,09	N=121 64,30	12,73	5228,0	.621

p<0,05

Roman öğrencilerin annese alıŖan ve annese alıŖmayanların benlik saygısı , algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri Mann Whitney U testi ile karŖılaŖtırılmıŖ ve annese alıŖanlarla annese bir iŖte alıŖmayanların bağımlı deđiŖkenler (benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri) düzeyleri bakımından anlamlı düzeyde farklılaŖmadıđı bulunmuŖtur (p<0,5).

6-Okul dışında çalışanlarla çalışmayanlar arasında bağımlı değişkenler (algılanan sosyal destek, benlik saygısı, sosyal beceri) bakımından farklılık var mıdır?

Okul dışında çalışan ve okul dışında çalışmayan öğrenci grupları arasında bağımlı değişkenler bakımından farklılaşma olup olmadığını incelemek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırma bulguları Tablo 8’de gösterilmiştir .

Tablo 8
Okul Dışında Çalışan ve Okul Dışında Çalışmayan Öğrencilerin Bağımlı Değişken Düzeyleri Bakımından Karşılaştırma Sonuçları

Değişken	Okul dışında bir işte çalışanlar		Okul dışında işte Çalışmayanlar		Mann Whitney-U	P
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma		
Benlik Saygısı	N=9 32,11	6,45	N=90 34,11	7,45	326,0	.336
Algılanan Sosyal Destek	N=17 124,41	21,81	N=194 125,03	20,54	1642,5	.979
Sosyal Beceri	N=17 58,06	13,18	N=194 64,59	12,26	1162,0	.043

$p < 0,05$

Gruplar dengeli dağılmamıştır. Okul dışında çalışan Roman öğrencilerle okul dışında çalışmayan Roman öğrencilerin benlik saygısı , algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmış okul dışında çalışanlarla okul dışında çalışmayanlar arasında benlik saygısı ve algılanan sosyal destek bakımından

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık bulunmamıştır ($p<0,05$). Okul dışında çalışan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri okul dışında çalışmayanlardan anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur ($p<0,5$). Okul dışında çalışmayan öğrencilerin sosyal beceri ortalamaları çalışan öğrencilere göre daha yüksektir.

7- Yaş, sınıf, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim durumu, ailenin aylık geliri, arkadaşlık ilişkileri, yakın arkadaş sayısı, algılanan başarı düzeyi, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyi benlik saygısını yordamaktadır?

Yaş, sınıf düzeyi, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin aylık geliri, arkadaşlık ilişkilerinden memnuniyet, yakın arkadaş sayısı, algılanan başarı düzeyi, algılanan sosyal destek, sosyal beceri değişkenlerinin öğrencilerin benlik saygısını yordayıp yordamadığını bulmak için regresyon çözümlemesi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9
Ele Alınan Demografik Değişkenlerin Benlik Saygısını Yordamasına İlişkin Regresyon Çözümlemesi

	Standartlaşmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	B	Standart Hata	Beta		
Sabit	6.924	7,328		.945	.347
Yaş	-.590	.848	-.173	-.695	.489
Sınıf	.222	.995	.057	.223	.824
Kardeş Sayısı	.831	.818	.119	1,017	.312
Doğum Sırası	-.1,298	.740	-.197	-.1,755	0,83
Anne Eğitimi	-.225	.571	-.038	-.394	.694
Baba Eğitimi	.085	.662	.013	.129	.898
Gelir	.001	.001	.144	1,529	.130
Arkadaşlık İlişkileri	.375	.950	.037	.395	.694
Yakın Arkadaş Sayısı	.159	.189	-.072	-.841	.402
Algılanan Başarı	.816	.782	.101	1,044	.300
Sosyal Destek	.124	.0,36	.348	3,489	0,01
Sosyal Beceri	.208	.0,64	.3,38	.3,267	.0,02

R=.676
F=6.045
(12-86)

R²=.458
p<0,5

Tablo 9 incelendiğinde algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyinin benlik saygısını anlamlı ve olumlu olarak yordadığı görülmektedir (p<0,05).

Ele alınan değişkenler birlikte, Roman öğrencilerin benlik saygısı ile orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir (R=.676, R²=.458, p<.0,5). Ele alınan değişkenler birlikte, benlik saygısındaki toplam varyansın %46'sını açıklamaktadır.

t- testi sonuçları incelendiğinde algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyinin benlik saygısını anlamlı ve olumlu olarak yordadığı görülmektedir (p<.0,5). Diğer değişkenlerin anlamlı bir etkisi yoktur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonuçlarından elde edilen bulguların özetine ve literatürdeki diğer araştırma bulgularından yararlanılarak yorumlanmasına ve tartışılmasına yer verilmiştir.

Bu araştırmada Roman öğrencilerin benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Demografik değişkenlerle bağımlı değişkenler arasında ilişki incelenmiştir. Demografik değişkenler ile algılanan sosyal destek ve sosyal becerilerin benlik saygısını yordayıp yordamadığı ve cinsiyet bakımından bağımlı değişkenler arası farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın alt problemleri doğrultusunda, literatüre bağlı araştırma bulguları yorumlanarak tartışılmıştır.

Araştırma bulgularına göre; Roman öğrencilerde benlik saygısı ile algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri arasında olumlu yönde, anlamlı ilişki bulunmuştur. Bulgu öğrencilerin algıladıkları sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri arttıkça benlik saygılarının da yükseldiği anlamına gelmektedir. Araştırma bulgusuna dayanılarak aile desteğinin benlik saygısını olumlu yönde etkilediği ve sosyal desteğin artışıyla sosyal becerilerin de artacağı düşünülmektedir. Bulgu, özellikle ilköğretim çağlarında çocuğun özgüven gelişiminde, olumlu benlik kavramı oluşturmada ve toplumsal becerilerin kazanılmasında anne-baba desteğinin önemini vurgulayan Bayhan (2011)'in görüşleriyle örtüşmektedir.

Roman öğrencilerin arkadaş ilişkilerinin olumlu algılama düzeyi arttıkça benlik saygılarının da arttığı saptanmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgu, Öksüz, Demir ve Öztürk (2018)'in yaptığı araştırmada elde ettiği ilköğretim 4. sınıfa devam eden Roman çocuklarında okul doyumunu ile aile ve öğretmen desteği arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuyla tutarlıdır.

Literatüre bakıldığında araştırma bulgusunu destekleyen diğer çalışmaların olduğu da görülmektedir. Çakar ve Karataş (2012) ergenlerde, benlik saygısı ve algılanan

sosyal desteğin anlamlı ilişki içinde olduğunu ve benlik saygısı yüksek ergenlerin daha fazla sosyal destek algıladıkları sonucuna ulaşmıştır. Kahrıman (2003)'ün araştırmasında adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal desteğin benlik saygısı düzeyini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Aile ve arkadaş desteği arttıkça benlik saygısı düzeyinin de yükseldiği bulgusu elde edilmiştir. Dengiz ve Yılmaz (2015) üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklarda, öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeylerinin benlik saygısına olumlu etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Araştırma bulgusu Yiğit (2008)'in bireylerin olumlu benlik saygısına sahip olmasının sosyal beceri davranışlarına olumlu şekilde yansıdığı görüşleriyle uyumaktadır. Akkuş (2005) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinde sosyal beceri düzeyi ile özsaygı arasında anlamlı ve pozitif ilişkisi olduğunu ve sosyal beceri düzeyi olan olumlu sosyal davranışlar arttıkça özsaygının yükseldiğini, olumsuz sosyal davranışların özsaygı düzeyini azalttığını tespit etmiştir. Kürtüncü ve diğerleri (2016) 10-15 yaş arasındaki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerde, öğretmen desteği ile olumlu sosyal davranışlar arasında olumlu ilişki bulunmasına rağmen; öğretmen desteğinin negatif sosyal davranışlar üzerinde etkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda yaş değişkeni ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken, yaş ile ev-aile özsaygı düzeyi arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Roman öğrencilerde yaştaki artışla beraber ev-aile özsaygı düzeyi azalmaktadır. Alanyazında yaş ile benlik saygısı düzeyi arasında farklı bulgular elde eden araştırmalar bulunmaktadır. Akan (2001) 7-12 yaş çocuklarında yaş arttıkça sosyal benlik saygısının yükseldiğini; 12 yaşındaki çocukların, 7,8,9 yaşındakilere göre sosyal benlik saygılarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Güçray (1993) 9-10-11 çocuk yuvasında kalan ve anne babasıyla yaşayan çocukların özsaygı gelişimi üzerinde yaşın belirleyici etkisi olmadığını ve yaş değişkenine göre çocukların özsaygı puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığını tespit etmiştir. Yuvada kalan çocukların özsaygısının olumsuz yönde etkilendiğini ortaya koymuştur. Kahrıman (2003) adölesanların yaş ortalamaları ile benlik saygısı arasında anlamlı farklılaşma görülmediğini bulgulamıştır. Bulgu alanyazınla uyumludur.

Elde edilen diğler bir bulgu yaş değişkeni ile algılanan sosyal destek ve arkadaş sosyal desteği arasında anlamlı düzeyde olumlu yönde ilişki olduğudur. Roman öğrencilerde yaş arttıkça hem algılanan sosyal destek hem de arkadaştan algılanan destek düzeyi artmaktadır. Bu bulgu çocukların yaşı arttıkça çeşitli sosyal ve toplumsal çevre ile etkileşim ve çıkarsamaları doğrutusunda aileyle çevrenin arasındaki olumlu ve olumsuz yönleri deneyimlemesi sonucunda ev ve aileye karşı özsaygısında azalmasında meydana geldiği düşünölmektedir. Çakır (1993)'ın bulgusuyla uyumsuzdur. Çakır (1993) 12-14 yaş grubunda en fazla desteğin ailelerinden en az desteğin arkadaşlardan algılandığını bulgulamıştır.

Doğum sırası ile ev-aile özsaygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ailedeki doğum sırası ilerledikçe benlik saygısı düzeyini azalmaktadır. Bu da beklenen bir sonuçtur. Çünkü ailelerin eğitim ve gelir düzeylerinin düşöklüğü, ailede kalabalık çocuk sayısı, sonradan doğan çocuklara yeterli ilginin gösterilmemesi, büyük çocukların para kazanmak için çalışmaya gitmeleri gibi etmenler aile için çok daha önemli bir yer tutmaktadır. Bu bulgu literatürdeki diğler araştırmalarla paralellik içerisindedir. Aydoğan (2010) ilköğretim II. kademe öğrencilerinde ilk sırada doğan çocukların benlik saygılarının daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen bulguya göre sınıf değişkeni ile aileden, arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada elde edilen bulguya dayanılarak sınıf seviyesi yükseldikçe aile desteğinin arttığı tespit edilmiştir. Bu bulgu beklentiye uygundur. Çünkü ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük, ileri yaştaki çocukların aile bütçesine katkı sağlaması bu alt kültürdeki aile için en önemli etkidir. Uzun ve Bütün (2015) Roman, öğrencilerin sürekli devamsızlık sorunu yaşadığı, ailelerin çocukların eğitimleriyle ilgili gereken önemi vermedikleri, eğitim alan çocuğun iyi bir konuma gelemeyeceği düşöncesini taşıdıklarından okula devam etmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda, arkadaşlık ilişkileri düzeyi ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Arkadaşlık ilişkileri iyi olan öğrencilerin benlik saygılarının da olumlu etkilendiği söylenebilir. Bu bulgunun beklentilere uygun olduğ

görülmektedir. Çocuğun ev ve okuldan sonraki sosyal çevresi olan akran grupları arasında kurduğu arkadaşlık ilişkilerinin olumlu, uyumlu olduğu takdirde, çocukların algıladıkları aile ve öğretmen desteğinin ve benlik saygısının yüksek olacağı beklenen bir sonuçtur. Araştırma bulgusu literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Eriş ve İkiz (2013) arkadaş grubuna sahip olan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin arkadaş grubuna sahip olmayan ergenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yapılan araştırmada arkadaşlık ilişkileri düzeyi ile aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği arasında pozitif yönde, anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Araştırmanın bu bulusu Tor (2017)'nin yaptığı araştırmada elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir. Araştırmacı, Roman öğrencilerin eğitimde yaşadıkları sorunlarla ilgili öğretmen görüşlerine dayanarak çocukların eğitimde sorunlarının çok yönlü olduğu, sosyal faaliyetlere katılmadıkları, akran ilişkilerinde ve aile içerisinde çeşitli problemler yaşadıkları, devamsızlık yaptıkları, eğitim sürecinde akademik başarı düzeylerinin düşük olduğunu bulgulamıştır. Arkadaş etkileşimlerinde ilişkiler zayıf olduğunda, benlik saygısının ve aile, öğretmenden algılanan sosyal desteğin düşük olduğu bulgusuna varılmıştır. Ateş (2012) ortaöğretim öğrencilerinde yakın arkadaşı olmayan öğrencilerin sosyal destek algılarının yakın arkadaşı olanlardan daha düşük seviyede olduğunu saptamıştır.

Şad (2007) akranları tarafından kabul edilen ilköğretim II. kademe öğrencilerinin olumlu sosyal becerilere sahip oldukları ortaya koymuştur. Akranları tarafından reddedilen öğrencilerin öğretmen değerlendirmeleri sonucunda daha fazla olumsuz sosyal beceriler gösterdikleri ve davranış problemleri yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu bulgu literatürde okul döneminde akranlar ve arkadaşlıkların çok değerli yeri olduğunu desteklemektedir.

Algılanan başarı düzeyi ile öğrencilerin genel özsaygı, akademik özsaygı ve sosyal özsaygıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Algılanan başarı arttıkça genel özsaygı ve akademik özsaygı düzeyi de artmaktadır. Algılanan başarı düzeyi sosyal özsaygıyı olumlu yönde etkilemektedir. Benlik saygısı ve algılanan başarı düzeyini inceleyen araştırmalara bakıldığında okul başarısı arttıkça benlik saygısının da

arttığı görülmektedir. Şad (2007) ilköğretim II. kademe öğrencilerinde akranları tarafından kabul edilen öğrencilerin okul-akademik başarılarının daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Bu bulgu literatürde vurgulanan bilgilerle paralellik göstermektedir. Ericson'unun kuramında, 6-12 yaş psiko-sosyal gelişimine bakıldığında ilköğretim çağlarına denk gelen bu evrelerde çocuk bir şeyleri ortaya çıkarmak için özveriyle çalışıp çabalar sonucunda onay ve takdir edilmeyi bekler. Şayet destek gördüğü takdirde özgüven ve kendine saygısı yükselir, aksi halde kendisini önemsiz olduğunu değerlendirir ve aşağılık duygusuna kapılarak çevresiyle sağlıklı iletişim kuramaz aynı zamanda toplumsal güçlük çeker. Öğrencinin herhangi bir konuda başarılı olduğunda okulu ve öğretmeniyle ilgili olumlu hisleri oluşur. Neticede iyi bir öğrenci olduğunu düşünür, bazı hususlarda başarısı düşük olan ve destek sağlanmayan öğrenciler ise okula ve eğitime karşı olumsuz düşünceleri gelişir. Bazı zayıf öğrenciler kendisinin kötü birey olduğu hissine kapılabilir. Olumsuz benlik algısı gelişmesine neden olur. Öğretmen ve ebeveynlerin çocukların olumlu benlik algısı geliştirmelerinde bilinçli hareket etmesi gerekir (Selçuk, 2007). Eriş ve İkiz (2013) okul başarısını yüksek algılayan ergenlerin benlik saygısı düzeyinin, kendini orta ve düşük başarılı algılayan ergenlerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçlarına göre kız ve erkek öğrencilerin benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde farklılık göstermediği bulunmuştur. Cinsiyete bağlı benlik saygısını etkileyen herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Benlik saygısı ölçeği 211 (109 kız 102 erkek) öğrenciye uygulanmış,coopersmith benlik saygısı ölçeğinde yer alan 8 maddelik yalan maddeleri dikkate alındığında bunlardan 112 kişinin sonuçları dikkate alınamamıştır. Çocukların ideal benlik ile gerçek benliği arasında sıkıştığı için bu farklılık gözlenmiş olabilir.

Yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Çeçen (2008) kız ve erkek öğrenciler arasında arkadaşlardan ve aileden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Akkaya (2012) ortaöğretim öğrencilerinde algılanan sosyal destek düzeyinin kız öğrencilerle erkek öğrenciler arasında aile, arkadaş ve öğretmen desteği düzeyleri

açısından anlamlı farklılık olmadığını ortaya koymuştur. Dengiz ve Yılmaz (2015) üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile benlik saygısı düzeyleri arasında kız ve erkekler arasında anlamlı fark bulamamıştır. Alanyazına bakıldığında, benlik saygısı, sosyal destek ve sosyal becerinin cinsiyete göre farklılaştığını saptayan araştırmalar da bulunmaktadır. Kahrıman (2003) kız öğrencilerde aileden ve arkadaştan algıladıkları sosyal desteğin erkek öğrencilerden yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kaşık (2009) ergenler üzerinde yaptığı araştırmasında, kız öğrencilerin aileden, arkadaşlardan ve öğretmenlerden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Duran, Çeliköz ve Tapoloğlu (2013) ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmasında, kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla sosyal beceriye sahip olduklarını bulmuştur. Memiş (2013) yaptığı çalışmada ilköğretim 4.ve 5. sınıflarına devam eden kız öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Akkuş (2005) ilköğretim 5. Sınıfta öğrenim gören öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmasında, kız öğrencilerin olumlu sosyal davranışlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu ve erkeklerin olumsuz sosyal davranışlarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulgulamıştır. Saygın (2008)'in araştırmasında üniversite öğrencilerinde cinsiyete göre aileden ve arkadaştan algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olduğu, ancak öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında kız ve erkek öğrenciler arasında herhangi bir farklılık bulunmadığını tespit etmiştir. Uz Baş (2003) ilköğretim 4. ve 5. Sınıflardaki kız öğrencilerin sosyal beceri ve okul uyumu puanlarının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğunu bulgulamıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen diğer bir bulgu anne-babasıyla birlikte yaşayan Roman öğrencilerin benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri anne-babası ayrı olan öğrencilerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucudur. Literatürde konu ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde farklı bulgular görülmektedir. Akyol (2013)'un yaptığı çalışmada , boşanmış aileye sahip öğrencilerin sosyal destek düzeyleri, boşanmamış ailede yaşayan öğrencilerden daha düşük olduğu bulunmuştur. Güçray (1993) 9-10-11 yaşlarında çocuk yuvasında kalan öğrencilerin özsaygı düzeylerinin ailesinin yanında kalan yaşayan öğrencilere göre

daha düşük olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Öztürk (2006) anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocukların aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocuklara kıyasla benlik saygı düzeylerinin daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Akdoğan (2012) anne-babası boşanmış ve boşanmamış ergenlerin algılanan sosyal destek düzeylerini incelemiş, anne-babanın boşanma ya da birlikte yaşama durumunun ergenlerin algıladıkları sosyal desteği etkilemediğini ayrıca, 8. sınıf öğrencilerinin 9. sınıf öğrencilerinden daha fazla sosyal destek aldığını bulgulamıştır. Akkaya (2012) ortaöğretim öğrencileri üzerine yaptığı araştırmasında, anne babası boşanmış öğrenciler ile anne babası birlikte olan öğrenciler arasında sosyal destek düzeyleri bakımından aile, arkadaş ve öğretmen desteği puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını saptamıştır.

Bu araştırmada Roman öğrencilerin annesi çalışan ve annesi çalışmayanların benlik saygısı, algılanan sosyal destek ve sosyal beceri düzeyleri bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Kahrıman (2003) çalışan annesi çalışan ve annesi çalışmayan adölesanlarda aileden algılanan sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olmadığını bulgulamıştır. Yiğit (2008) ilköğretim II. kademe öğrencileri üzerine annesi çalışan ve annesi çalışmayan öğrencilerin sosyal beceri puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Aydoğan (2010) ilköğretim II. kademe öğrencilerinin annesi çalışan öğrenciler ile annesi çalışmayanların benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığını saptamıştır. Bu bulgu literatürle tutarlıdır. Alanyazında farklı bulgular elde eden araştırmalar da mevcuttur. Ateş (2012) ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarını konu alan araştırmasında, annesi çalışmayan öğrencilerin, annesi çalışan öğrencilere göre sosyal destek algılarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir bulgu da Roman öğrencilerde okul dışında çalışanlarla okul dışında çalışmayanlar arasında benlik saygısı ve algılanan sosyal destek bakımından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığıdır. Araştırmada elde edilen bu bulgu Alisinanoğlu ve Köksal (2013)'ın yaptıkları araştırmayla örtüşmemektedir. Yaptıkları araştırmada, sokakta çalışan çocukların benlik kavramı puan ortalamalarının sokakta çalışmayan çocukların benlik kavramı puan ortalamalarından

daha düşük olduğunu saptamıştır. Yıldız (2010) sokakta çalışan ilköğretim II. kademe öğrencilerinin benlik saygı düzeyleri sokakta çalışmayan ve saygısı düzeylerinin sokakta çalışmayan aile gelir düzeyi yüksek olan öğrencilere göre daha düşük seviyede olduğunu bulgulamıştır. Araştırmanın bir başka bulgusu da okul dışında çalışan Roman öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin okul dışında çalışmayan öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır. Bu beklenen bir sonuçtur. Çünkü okul yönetiminde kuralların hakim olduğu, dışarıda her türlü vasıfsız işleri gününbirlik yerine getirip, kazanç elde etmeleri onların mutlu olmalarına hem de değişik sosyal becerilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Araştırma sonucunda Roman öğrencilerde algılanan sosyal destek ve sosyal becerilerin benlik saygısını anlamlı olarak yordadığı görülmektedir. Dengiz ve Yılmaz (2015) ilköğretim 3.4.5. sınıf öğrencilerinde aileden algılanan ve genel sosyal desteğin benlik saygısını yordayıcı değişken olduğunu tespit etmiştir. Aile ve arkadaştan algılanan sosyal desteğin babanın eğitim durumuna göre benlik saygısını anlamlı yordamadığını bulgulamıştır. Kahriman (2003) adölesanlarda aile ve arkadaştan algılanan sosyal desteğin benlik saygısını yordadığını bulgulamıştır. Akkuş (2005) ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal becerinin özsaygı ile ilişkisini incelediği araştırmasında, olumlu sosyal davranışların özsaygıyı için anlamlı bir yordayıcı olduğunu saptamıştır. Gökalp (2009) lise öğrencilerinde sınıf düzeyinin genel benlik saygısını anlamlı şekilde yordadığını ortaya koymuştur. Bulgu alanyazınla tutarlıdır.

2016-2017 Eğitim-öğretim yılında sınıf öğretmeni olarak görev yaptığım Şişli İlçesi Kuştepe Mahallesi Handan Ziya Öniş İlkokulu'nda edindiğim tecrübeler ve yaptığım gözlemlere dayalı ayrıca Roman kültürünü tarihi süreci ve gelişimi ile ilgili yayınlar birlikte değerlendirildiğinde aşağıdaki öneriler sıralanmıştır.

Kendisini Roman olarak kabul eden toplumların tarihte Hindistan bölgesinden dünyaya yayıldığı, 20. yy.'da yerleşik hayata geçmeye başladığı, genelde göçebe, gününbirlik ara işlerde çalıştıkları, sosyo-ekonomik statüleri nedeniyle yaşadıkları yerlerdeki toplumsal, sivil toplum kuruluşlarında yer almadıkları görülmektedir. Ayrıca

eğitim ve sosyal beceri gelişmelerine önem vermedikleri, içe kapalı alt kltr grubu oldukları, çocukların ve ailelerin ağdaş yaşam şartlarına uymada zorluk çektikleri ve kabullenmede zorlandıkları gözlenmektedir.

Bireyin sağlıklı şekilde hayatını devam ettirebilmesi, bulunduğu fiziksel çevreye uyum sağlaması ile ilgilidir. Bu süreçte sosyal gelişim ve sosyalleşme kavramı çok değerlidir. Öğretmenler sosyalleşme sürecinde örnek gösterilen rol modellerin en önemlisidir. Sosyal gelişim ve sürecini öğretmenlerce çok iyi tahlil edilerek değerlendirmeleri gerekir. Sosyalleşme; ocuğun ebeveynlerine ve hayatını sürdürdüğü ortamın kültürüne uygun tutum ve davranışlarını öğrenme evresidir. Çocuklar ebeveynlerin neler söylediğine değil, daha çok ne yaptıklarına baktıklarından onlara rol model olma diğerinden her zaman çok daha tesirlidir (Morris, 2002).

Romanlarla ilgili olarak yetkili birimler tarafından alınacak bir dizi çeşitli tedbirler olduğu dşnlmektedir. Bu azınlık gruba toplumsal çevrenin olumlu yaklaşması neticesinde kendisini Roman olarak hisseden aileler ve çocuklarının içinde yaşadıkları Türk Toplumunun bir alt kltr grubu olarak sosyal hayata uyum sağlaması önemlidir. Ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim yönünden hayat standartlarının yükseltilmesi sonucu eğitim, barınma, işsizlik sosyal güvenlik gibi ihtiyaçlarının karşılandığı takdirde bulunduğu sosyal evre ile kaynaşıp yetenek ve becerilerinin gelişeceği kamusal hizmetlerde yer alma oranlarının ve fırsat eşitliğinden yararlanma düzeyinin artacağı dolayısıyla toplumla bütünleşerek uyum sağlayan bireylerin, benlik saygıları ve sosyal becerileri ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin yükseleceği dşnlmektedir. Bu çerçevede;

1-Özellikle Roman ailelerin yaşadığı bölgelerde Roman ailelerle ebeveynlerin benlik algısının olumlu yönde gelişmesine ve bunun sonucunda çocukların olumlu benlik algısı geliştirmesine yansiyacak, toplumsal çalışmalar ve eğitim programları düzenlenmelidir.

2- Dezavantajlı yerlerde görev yapan eğitimcilere bu çocukların yaşadıkları çevrenin koşulları, sosyo-kültürel yapısı hakkında bilgi ve eğitim verilmelidir. Aile ve

sosyo-ekonomik yapıları hakkında bilgi sahibi olmak öğretmenlerin hedef davranışları hangi özelliklerdeki kitleye ulaştıracağı konusunda bilinçlendirecektir.

3- Yapılacak çalışmalarda özellikle anneler, bu tür bölgelerde erken yaşta kız çocuklarına gerekli eğitim ile çocuk yaşta evlenmelerin önüne geçilmeli, sağlıklı çocuk yetiştirmenin nasıl olacağına dair eğitimler verilebilir.

4- Sosyal becerilerde; Roman ailelerin çocukları hayatta kalma becerileri çok gelişmiştir. Çünkü; yaşadıkları çevrede hiçbir şey onlara hazır hizmet olarak sunulmamakta, yoksunlukları yoğun olduğu için elde ettikleri bir şeyi paylaşmak istememektedirler. Etik anlamda mülkiyet kavramlarının gelişmemiş olduğu , ahlaki, vicdani gelişimlerinin içinde yaşadıkları toplumla uygun olmadığı gibi görülmektedir.

5- Öğrencilerde görülen benlik saygısının sadece sınırlı çevrede sergilendiği, geniş sosyal ortama yayıldığında ya da büyük grup içinde anlamlı bir benlik saygısı sergilemediği görülmektedir. Bunun gelişimi için toplumsal uyum kapsamında akademik çalışmalar yapılmalıdır.

6- Bu ailelerdeki işgücüne bakıldığında devamlı ve düzenli bir işgücüne sahip olmadıkları, sosyal güvenceden mahrum oldukları görülmektedir. Bunun da çocukların kişilik gelişiminde, sosyal becerilerinde, özgüvenleri üzerindeki etkileri farklı görülmekte olup, dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Sürekli bir çalışma ortamında ise sorumluluk alma ve sürdürme becerilerinin yeterli olmadığı, kendilerini bu alanda geliştiremedikleri toplumsal olarak bildikleri yaşamdan kopamadıkları görülmektedir. Bu kapsamda sosyal araştırmalar yapılmalı, sosyal politikalar geliştirilmelidir.

7- Genellikle ergenlikle birlikte ortaokul düzeyinde Roman çocuklarda, Roman olduğunu kabul etmeme davranışının yoğun olduğu görülmekle birlikte aileler tarafından eğitim ve okul hayatından uzaklaştırıldıkları görülmektedir. Bu da sosyal statü olarak kendilerini düşük bir gruba ait hissetmelerine ve kendilerinde sosyal yaşamı değiştirecek örgütlü bir güç algılamamalarına bu da sosyal ve ekonomik şartların yükselmemesine

neden olmaktadır. Toplumsal eşitlik algısı oluşturacak diğerleriyle birlikte çeşitli etkinliklere katılmalıdırlar.

8- Bu araştırmada Roman öğrencilerden alınan ölçümlere göre analizler yapılmıştır. Daha sonra yapılacak araştırmalarda Türk öğrencilerle ve diğer alt kültür grupları arasında benlik saygısı, sosyal destek ve sosyal beceriler bakımından farklılık olup olmadığı, farklı yaş grupları ele alınarak incelenebilir.

9- Bu araştırmada ele alınan bağımlı değişkenler dışında Roman öğrencilerin kişilik özellikleri, empatik eğilimleri, ana baba tutumları gibi değişkenler arasındaki ilişkiler de incelenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akan, A. (2001). *7-12 Çocuklarında Görülen Uyum ve Davranış Bozuklukları ve Benlik Saygısı İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akbaba, S. (2006). *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Aydan Matbaacılık.
- Akbaba, S. (2012). *Koruyucu Rehberlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akdoğan, D. (2012). *Anne-babası Boşanmış ve Boşanmamış Ergenlerin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkaya, Ç. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinde Algılanan Sosyal Destek ve Özduyarlık Düzeyleri Yüksek Lisans Tezi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Sakarya.
- Akkök, F. (2003a). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Öğretmen El Kitabı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Akkök, F. (2003b). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi Ana-Baba El Kitabı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Akkuş, Z. (2005). *İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerileri Özsaygı ve Denetim Odağı İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
- Akyol, S. U. (2013). *Boşanmış ve Boşanmamış Aileye Sahip Ergenlerin Yanlızlık, Yaşam Doyumu, Sosyal Destek ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı, Denizli.
- Alisinanoğlu F. ve Köksal A. (2013). Ankara Sokaklarında Çalışan ve Çalışmayan Öğrencilerin Benlik Kavramlarının İncelenmesi. *Cilt: 21(Sayı:4)*, Kastamonu Eğitim Dergisi.
- Altıok N. Ö ve Koruklu N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygı Düzeyi ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:1(Sayı:1)*, 99-120.
- Ateş, B. (2012). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Destek Algularının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri

- Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Erzurum.
- Aydoğan, S. (2010). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Umut ve Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı, Konya.
- Bacanlı, H. (2004). *Sosyal ilişkilerde Benlik Kendini Ayarlamamanın Psikolojisi*. Ankara: MEB Yayınları.
- Bacanlı, H. (2012). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bayhan, S. (2011). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Baymur, F. (1994). *Genel Psikoloji*. İstanbul: İnkılap Yayınevi.
- Bilgin, N. (2003). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Coşkun, H. ve Özabacı N. Ş. (2013). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2002). İnsan ve Davranışı. *İnsan ve Davranışı*. içinde İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakar F. S. ve Karataş Z. (2012). Ergenlerin benlik saygısı, algıladıkları sosyal destek ve umutsuzluk düzeyleri: Bir yapısal eşitlik modeli. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 2397-2412.
- Çakır, H. Y. (1993). *12-22 Yaş Grubundaki Gençlerde Çokyönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Araştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Çeçen, R. A. (2018). Öğrencilerin Cinsiyetlerine ve Ana-baba Tutum Algılarına Göre Yanlızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:6(Sayı:3)*, 415-431.
- Çubukçu Z., Gültekin M. (2006). İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi(Sayı:37)*, 155-174.
- Dengiz N. ve Yılmaz D. (2015). Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Çocuklarda Algılanan Sosyal Destek Düzeyinin Benlik Saygısına Etkisinin İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt: 12-1(sayı:23)*, 177-190.
- Diktaş A., Deniz A. Ç. ve Balcıoğlu M. (2016). Uşakta Yaşayan Roman Türk Eğitim Sistemi İçerisinde Yaşadıkları Problemler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, Cilt:5(Sayı:4)*, 1121-1142.

- Doğan T., Karaman N. G., oban A.E. ve çok F. (2011). Ergenlerde Arkadaşlık İlişkilerinin Yordayıcısı Olarak Cinsiyet ve Aileye İlişkin Değişkenler. *XI. Psikolojik Danuşma ve Rehberlik Kongresi, Cilt:11*. İzmir.
- Doğan, İ. (2011). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Duran M., eliköz N. ve Topaloğlu A. Ö. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Cilt: 14(Sayı: 2)*, 121-137.
- Durualp Ö. & Aral N. (2015). *Oyun Temelli Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Vize Basım Yayıncılık.
- Erdoğan, F. (2002). *İlögretim II. Kademe Öğrencilerinde Sosyal Becerilerin Sosyo-Ekonomik Düzey, Cinsiyet ve Yaş İle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bilim Dalı, Ankara.
- Eriş Y. ve İkiz F. E. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişi ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri. *Cilt:8(Sayı:6)*, 179-193.
- Gander, M. J. & Gardiner H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Genç Y., Taylan H. ve Barış İ. (2015). Roman Çocuklarının Eğitim Süreci ve Akademik Başarılarında Sosyal Dışlanma Algısının Rolü. *Akademik Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi(Sayı: 33)*, 79-97.
- Gökalp, Z. (2009). *Lise Öğrencilerinde Anne ve Baba ile İlişkilerin Benlik Saygısını Yordama Gücü ve Bazı Demografik Değişkenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.
- Güçray, S. (1993). *Çocuk Yuvasında ve Ailesinin Yanında Kalan 9-10-11 Yaş Çocuklarının Öz-Saygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gülay H.& Akman. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.
- İsen G. ve Batmaz V. (2002). *Ben ve Toplum*. İstanbul: Om Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, . (1988). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, . (2012). *Benlik, Aile ve İnsan Gelişimi: Kültürel Psikoloji*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

- Kağıtçıbaşı, Çiğdem & Cemalcılar, Zeynep. (2014). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar-Sosyal Psikolojiye Giriş* (16 b.). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kahriman, İ. (2003). *Adölesanlarda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek ve benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Erzurum.
- Kaşık, D. Z. (2009). *Ergenlerde Karar Verme Stilleri ve Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Sosyal Yetkinlik Beklentisi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kılıççı, Y. (2000). *Okulda Ruh Sağlığı*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Kocayörük, A. Y. (2000). *İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Geliştirilmesinde Dramanı Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Korkut, F. (2007). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Köknel Ö & Özügurlu K. & Bahadır G. A. (1993). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Yayımlı Matbaası.
- Köknel, Ö. (1996). *İnsanı Anlamak*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kürtüncü M., Yiğitbaş Ç., Akhan L. U., Çelik S. ve Alkan I. (2016). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinde Anne-babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal istismarın Sosyal Becerileri Üzerine Etkisi. *Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi*(Sayı:6).
- Memiş A. ve Memiş A. U. (2013). Cinsiyet Başarı ve Sosyal Beceri. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt:1*(Sayı:1), 43-49.
- Morgan, C. T. (2006). Ankara: Meteksan Yayıncılık.
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Myers, D. G. (2015). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Nelson, R. (1995). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. Ankara.
- Okyayuz, Ü. (2013). *Sağlık Psikolojisi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

- Öksüz Y. , Demir E. ve Öztürk M. (2018). Roman Çocukların Okul Doyumu Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:33(Sayı:1)*, 256-268.
- Öksüz, Y. (2012, Haziran). *İlköğretim 4. 5. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile sosyal uyum düzeyi arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Samsun.
- Önder, A. (2012). *Okul Öncesi Çocukları İçin Eğitici Drama Uygulamaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Öztürk, S. (2006). *-Anne- Babası Boşanmış 9-13 Yaşlarındaki Çocuklar ile Aynı Yaş Grubundaki Anne-Babası Boşanmamış Çocukların Benlik Saygısı ve Kaygı Düzeyleri İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İzmir.
- Samancı O., Uçan Z. (2017). Çocuklarda Sosyal Beceri Eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:21(Sayı:1)*, 281-288.
- Sarıöz, D. (2001). *Çalışan Çocukların Sosyo-ekonomik Özellikleri İle İlgili Çalışma Koşullarının Benlik Saygısı Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Sayar, K. (2012). *Koruyucu Aile*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Saygın, Y. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Konya.
- Schultz D. P. & Scuhltz S. E. (2007). *Modern Psikoloji Tarihi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Selçuk, Z. (2007). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Stanley, M. (2009). *Çocuk ve Beceri*. İstanbul: Ekinoks Yayıncılık.
- Şad, E. D. (2007). *Akranları Tarafından Reddeilen ve Kabul Edilen İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Özsaygı, Sosyal Beceri, Davranış Problemleri ve Okul Başarılarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Taylor, Shelley E.& PepLau L. A.& Sears D. O. (2015). *Sosyal Psikoloji* (4 b.). (A. Dönmez, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Taylor, Shelley E.& PepLau L. A.& Sears D. O. (2015). *Sosyal Psikoloji* (4. Basım b.). (A. Dönmez, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Tor, H. (2017). Roman Çocukların Okul Başarısızlığına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, Cilt:6(Sayı:3), 2146-9199.
- Tutar, H. (2012). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ulusoy, A. (2013). *Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Uzbaş. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda Okuyan Öğrencilerin Sosyal Becerileri ve Okul Uyumu İle Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı, İzmir.
- Uzun E. ve Bütün E. (2015). Roman Çocukların Okula Devamsızlık Nedenleri ve bu Durumun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi Ankara XIII Kırmızı Salon Sözel Bildiri*. Ankara.
- Whirter J. Mc. & Acar N. V. (2005). *Çocukla İletişim*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Yavuzer, H. (1997). *Çocuk Eğitimi El Kitabı* (4.basım b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak* (3.basım b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2009). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2011). *Ana Baba Okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2012). *Okul Çağı Çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk Psikolojisi* (20.basım b.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (2015). *Gelişimsel Rehberlik*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yiğit, R. (2008). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Depresyon ve Sosyal Beceri Düzeylerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, H. İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 81-87.

- Yıldırım, H. İ. (2004). Depresyonun Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 241-250.
- Yıldırım, H. İ. (2006). *Anne Baba Desteği ve Başarı*. İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Yıldız, M. A. (2010). *Sokakta Çalışan ve Çalışmayan İlköğretim II. Öğrencilerinin Benlik Saygısı, Yaşam Doyumu ve Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Malatya.
- Yörükoğlu, A. (1996a). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1996b). *Gençlik Çağı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2007). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

EK-1 Coopersmith Benlik Saygısı Envanteri

		Bana Uygun	Bana Uygun Değil
<p>Aşağıda her insanın zaman zaman hissedebileceği bir takım durumlar sıralanmıştır. Bu cümlelerde belirtilen ifadeler, sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve çoğunlukla size uygun geliyorsa ilgili cümlenin karşısındaki EVET kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Bu ifadeler eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlamıyor ve çoğunlukla size uygun gelmiyorsa bu durumda da HAYIR kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur.</p> <p>Lütfen boş bırakmayınız.</p>			
1	Hayatımda olanlardan genellikle rahatsızlık duymam.		
2	Sınıfın önünde konuşma yapmak bana oldukça güç gelir.		
3	Eğer gücüm yetse kendimle ilgili değiştirmek istediğim pek çok özelliğim var.		
4	Herhangi bir konuda fazla zorlanmadan karar verebilirim.		
5	İnsanlar benimle birlikteyken hoş ve neşeli vakit geçirirler.		
6	Evdeyken kolayca canım sıkılır, moralim bozular.		
7	Yeni şeylere alışmam uzun zaman alır.		
8	Yaşlılarımların arasında seviliyorum.		
9	Anne ve babam duygularımı genellikle dikkate alır.		
10	Güçlükler karşısında kolayca pes ederim.		
11	Anne ve babamın benden beklentisi çok fazla (aşırı derecede).		
12	Kendim olabilmek oldukça zor.		
13	Hayatımdaki her şey karmakarışık.		
14	Arkadaşlarımların genellikle düşüncelerimi izler.		
15	Kendimi değersiz görüyorum.		
16	Pek çok kere evden ayrılmayı, kaçmayı istemişimdir.		
17	Okulda sıkça moralim bozulduğunu, canımın sıkıldığını hissediyorum.		
18	Çoğu insan kadar güzel görünümlü biri değilim.		

<p>Aşağıda her insanın zaman zaman hissedebileceği bir takım durumlar sıralanmıştır. Bu cümlelerde belirtilen ifadeler, sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve çoğunlukla size uygun geliyorsa ilgili cümlenin karşısındaki EVET kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Bu ifadeler eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlamıyor ve çoğunlukla size uygun gelmiyorsa bu durumda da HAYIR kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur.</p> <p>Lütfen boş bırakmayınız.</p>		Bana Uygun	Bana Uygun Değil
19	Söyleyecek bir şeyim olduğunda, genellikle çekinmeden söylerim.		
20	Anne-babam beni anlıyor.		
21	İnsanların çoğu benden daha çok seviliyor.		
22	Anne ve babamın çoğu zaman beni sanki zorladıklarını hissediyorum.		
23	Okulda çoğu zaman cesaretim kırılıyor.		
24	Sık sık keşke başka birisi olsam diye arzuluyorum.		
25	Kendimi güvenilir biri olarak görmüyorum. (Bana bel bağlanılmaz.)		
26	Hiç bir şey için kaygı duymam.		
27	Kendimden oldukça eminim.		
28	Sevecen birisiyim, başkaları tarafından kolayca sevilirim.		
29	Anne ve babamla birlikte oldukça hoş ve neşeli vakit geçirmekteyiz.		
30	Hayal kurmaya çok zaman harcıyorum.		
31	Keşke daha küçük olsaydım.		
32	Her zaman yapılması gerekeni, doğru olanı yaparım.		
33	Okulda başarılarımla gurur duymaktayım.		
34	Birileri her zaman ne yapmam gerektiğini bana söylemeli.		
35	Yaptığım şeylerden dolayı sık sık pişmanlık duyarım.		
36	Hiçbir zaman mutlu olmam.		
37	Derslerimle ilgili olarak yapabileceğim en iyisini yapıyorum.		
38	Genellikle kendimi koruyabilir, kendime dikkat ederim.		

<p>Aşağıda her in zaman zaman hissedebileceği bir takım durumlar sıralanmıştır. Bu cümlelerde belirtilen ifadeler, sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlıyor ve çoğunlukla size uygun geliyorsa ilgili cümlenin karşısındaki EVET kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Bu ifadeler eğer sizin genellikle hissettiklerinizi tanımlamıyor ve çoğunlukla size uygun gelmiyorsa bu durumda da HAYIR kutusuna bir çarpı işareti (x) koyunuz. Cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur.</p> <p>Lütfen boş bırakmayınız.</p>		Bana Uygun	Bana Uygun Değil
39	Oldukça mutluyum.		
40	Oyunu kendimden daha küçüklerle oynamayı tercih ederim.		
41	Tanıdığım herkesi seviyorum.		
42	Sınıfta söz almaktan hoşlanırım.		
43	Kendimi anlayabiliyorum.		
44	Evde hiç kimse bana fazla ilgi göstermiyor.		
45	Okulda olmak istediğim kadar başarılı değilim.		
46	Okulda olmak istediğim kadar başarılı değilim.		
47	Kendi başıma karar verebilirim ve bu kararımda ısrar edebilirim.		
48	Cinsiyetimden (erkek ya da kız olmaktan) memnun değilim.		
49	Başka insanlarla birlikte olmaktan hoşlanmıyorum.		
50	Hiç bir zaman utanmam.		
51	Sık sık kendimden utandığımı hissediyorum.		
52	Arkadaşlarım sık sık beni kızdırır, dalga geçerler.		
53	Her zaman doğruyu söylerim.		
54	Öğretmenlerim bana yeterince başarılı olmadığımı hissettiriyor.		
55	Bana ne olacağı hiç umurumda değil.		
56	Başarısız bir insanım.		
57	Azarlandığımda kolayca bozulurum.		
58	Kime ne söyleyeceğimi her zaman bilirim.		

EK -2 Algılanan Sosyal Destek Ölçeği

Sevgili Öğrenciler Bu çalışmada sizden, aileniz, öğretmenleriniz, yakın arkadaşınızla olan ilişkileri düşünerek aşağıda yer alan cümlelerin sizin için ne kadar uygun olduğunu işaretlemeniz istenmektedir. Her cümleyi dikkatlice okuyup, boş bırakmadan cevaplayın. Yanıtlarda doğru veya yanlış cevap yoktur.		Bana Uygun	Değil	Kısmen Uygun	Bana Uygun
AİLEM					
1	Bana gerçekten güvenir.				
2	Sorunlarımı çözmeme yardım eder.				
3	Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler.				
4	Bana gerçekten değer verir.				
5	Bana doğru tavsiyelerde bulunur.				
6	Doğru kararlar vermeme yardım eder.				
7	Davranışlarımı takdir eder.				
8	İlgi duyduğum şeyleri yapmama yardım eder.				
9	Hatalarımı nazikçe düzeltir.				
10	Beni gerçekten anlar.				
11	Bana aile gelirimize göre yeterince harçlık verir.				
12	İyi ve kötü günlerimde yanımda olur.				
13	Geleceğimle ilgili planlar yapmamda bana yardım eder.				
14	Üstün, güçlü yanlarımı vurgular.				
15	İyi ve kötü yönlerimle beni sever.				
16	Başarılı olmam için bana destek olur.				
17	Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez.				
18	Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler.				
19	Sosyal etkinliklere katılmamı destekler.				
20	Başarılarımı takdir eder.				
ARKADAŞLARIM					
21	Bana gerçekten güvenir.				
22	İhtiyaç duyduğumda beni gerçekten dinler.				
23	Sorunlarımı çözmemde yardım eder.				
24	Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler.				
25	Bana gerçekten değer verir.				
26	Doğru kararlar vermeme yardım eder.				
27	Hata yaptığımda bile beni kabul eder.				
28	Hatalarımı düzeltmemde yardım eder.				
29	Beni gerçekten anlamaz.				

Sevgili Öğrenciler Bu çalışmada sizden, aileniz, öğretmenleriniz, yakın arkadaşınızla olan ilişkileri düşünerek aşağıda yer alan cümlelerin sizin için ne kadar uygun olduğunu işaretlemeniz istenmektedir. Her cümleyi dikkatlice okuyup, boş bırakmadan cevaplayın. Yanıtlarda doğru veya yanlış cevap yoktur. Lütfen boş bırakmayınız.		Bana Uygun Değil	Kısmen Uygun	Bana Uygun
30	Gerektiğinde harçlığımı benimle paylaşır.			
31	Derslerle ilgili bilgilerini benimle paylaşır.			
32	İyi ve kötü günlerimde yanımda olur.			
33	Bir şeye sinirlendiğimde beni yatıştırır.			
ÖĞRETMENLERİM				
34	Amaç, ilgi ve yeteneklerim konusunda benimle konuşur.			
35	Bana gerçekten güvenir.			
36	Sorunlarımı çözmeme yardım eder.			
37	Bir haksızlığa uğradığımda beni gerçekten destekler.			
38	Bana gerçekten değer verir.			
39	Bana doğru tavsiyelerde bulunur.			
40	Doğru kararlar vermeme yardım eder.			
41	Hatalarımı nazikçe düzeltir.			
42	Beni gerçekten anlar.			
43	Üstün, güçlü yanlarımı vurgular.			
44	Zaman ayırıp sıkıntılarımı gerçekten dinlemez.			
45	Arkadaşlarımla ilişkilerimin güçlenmesini destekler.			
46	Sosyal etkinliklere katılmamı teşvik eder.			
47	Çok çalıştığım ya da başarılı olduğum zaman beni över.			
48	Duygu, düşünce ve inançlarıma saygı duyar.			
49	Derslerde sorularıma içtenlikle cevap verir.			
50	Bana karşı genellikle adil davranır.			

EK -3 Sosyal Beceri Ölçeği

Sevgili Öğrenciler Aşağıda sizlerin davranışlarıyla ilgili bazı ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra, ifadenin karşısında bulunan kutucuklardan, size en uygun olan kutucuğu X ile işaretleyiniz. Cümlelerin doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Lütfen boş bırakmayınız.		Hiç uygun değil	Bazen uygun	Genelde uygun	Tamamen uygun
1	Grup içinde konuşmak istediğimde izin alırım.				
2	Grup içinde rahatlıkla konuşurum.				
3	Sınıfa yeni gelen bir arkadaşın yanına gidip tanışırım.				
4	Hoşlandığım insanlarla yakınlık kurarım.				
5	Arkadaşlarıma beğendiğim özelliklerini söylerim.				
6	Arkadaşlarımdan hatalı yönlerini kendilerine söyler ve uyarırım.				
7	Gerektiğinde teşekkür etmeyi ihmal etmem.				
8	Bir ortamdan ayrılırken “iyi günler” demeyi unutmam.				
9	Grup içinde bir takım görevler alırım.				
10	Kırdığım veya üzdüğüm kişilerin gönlünü alırım.				
11	Derste anlamadığım yerleri öğretmenime sorarım.				
12	Doğru bildiğim konuları her yerde savunurum.				
13	Gördüğüm aksaklıkları ilgili kişilere bildiririm.				
14	Grup içinde yapılacak faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunurum.				
15	Problemlerimi kendim halledemediğimde yardım isterim.				
16	İlgi duyduğum sosyal faaliyetlere katılırım.				
17	Birbirlerini tanımayan arkadaşlarımla tanıştırırım.				
18	Anlatılanları dikkatle dinlerim.				
19	Sınavdan iyi not alan arkadaşlarımla tebrik ederim.				
20	Derslerimi bitirince eğlenecek bir şeyler bulurum.				

EK-4 Kişisel Bilgi Formu

Sevgili Öğrenciler,

Bu formda siz, aileniz ve arkadaş ilişkilerinizle ilgili ifadeler yer almaktadır. Ankette yer alan cümleler sizi değerlendirmek için değil, bilimsel bir araştırmada kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bu araştırmanın güvenilir olması için dürüst ve samimi yanıtlar vermeniz çok önemlidir. Yanıtlarınız kesinlikle gizli kalacak ve yalnızca araştırmada kullanılacaktır. Her bir cümleyi dikkatli bir şekilde okuyunuz ve size en uygun gelen seçeneğe (X) işareti koyunuz. Lütfen boş bırakmayınız.

Yardımlarınız ve araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

Merve KAYAL

Nişantaşı Üniversitesi

Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

2-Yaşınız:

3. Sınıfınız:.....

4. Ailedeki çocuk sayısı(siz hariç):.....

5. Doğum sıranız?(Kaçıncı çocuk olduğunuz):.....

6. Ailenizin durumu aşağıdakilerden hangisine uyuyor?

() 1. Anne ve babam ile birlikte aynı evde yaşıyorum.

() 2. Annem ile babam ayrı ve annem ile birlikte yaşıyorum.

() 3. Anne ile babam ayrı ve babam ile birlikte yaşıyorum.

7. Annenizin öğrenim düzeyi aşağıdakilerden hangisine uyuyor?

() Okur yazar değil () Okur yazar

() İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu

() Lise mezunu () Üniversite mezunu

8. Babanızın öğrenim düzeyi aşağıdakilerden hangisine uyuyor?

- () Okur yazar değil () Okur yazar
() İlkokul mezunu () Ortaokul mezunu
() Lise mezunu () Üniversite mezunu

9. Ailenizin aylık geliri:.....

10. Anneniz bir işte çalışıyor mu? ()Evet ()Hayır

11. Okul dışında bir işte çalışıyor musunuz? ()Evet ()Hayır

12. Arkadaşlarınızla aranız nasıl:

Tabloda hangisi size uygunsa o kutunun altına x koyun.

13. Yakın(samimi sırlarınızı paylaştığınız, birlikte oyun oynadığınız) arkadaş sayınız:

Çok Kötü	Kötü	Kararsızım	İyi	Çok İyi

14. Kendini derslerde ne kadar başarılı buluyorsun?

Tabloda hangisi size uygunsa o kutunun altındaki boşluğa X koyun.

Çok Başarısız	Başarısız	Emin Değilim	Başarılı	Çok Başarılı

EK-5 Özgeçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Merve KAYAL, 1987 yılında İzmit'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kastamonu ve İstanbul'da bitirdi. Lisans eğitimini Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü 2010 yılında bitirerek tamamladı. Zorunlu hizmetini ilk görev yeri olan İstanbul Arnavutköy İlçesinde tamamlayarak, Şişli İlçesi Kuştepe Mahallesi'nde bir yıl görev yaptı. Halen Sarıyer İlçesi Emirgan İlkokulu Müdür Yardımcısı olarak görev yapmaktadır.

EK-6 İzinler

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.8174243

02/06/2017

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Nişantaşı Üniversitesinin 29.05.2017 tarih ve 307 sayılı yazısı.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 02.05.2017 tarihli tutanağı.

Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Merve KAYAL'ın "3-8. Sınıflarında Öğrenim Gören Roman Öğrencilerde Benlik Saygısı, Algılanan Sosyal Destek ve Sosyal Beceriler Üzerine Bir Araştırma" konulu tezi kapsamında, ilimiz Şişli ilçesinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda öğrenim gören öğrencilere; mülakat soru formu ve anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
02/06/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meh.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden a09c-f78a-35d4-8a76-de6c kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.8223760
Konu: Anket Araştırma İzni

05.06.2017

NIŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ'NE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

- İlgi: a) 29.05.2017 tarih ve 307 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 02.06.2017 tarih ve 8174243 sayılı oluru.

Üniversiteniz Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Merve KAYAL'ın "3-8. Sınıflarında Öğrenim Gören Roman Öğrencilerde Benlik Saygısı, Algılanan Sosyal Destek ve Sosyal Beceriler Üzerine Bir Araştırma" konulu tezi hakkındaki ilgi (a) yazınız ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve araştırmacının söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılmaması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d779-8915-34c7-851c-b498 kodu ile teyit edilebilir.